

Täysistunto

Torstai 28.4.2022 klo 16.00—18.13

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.13.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.01) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.01—18.13).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä saapumaan ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mah-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

dollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioon, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys rajaturvallisuudesta (Mauri Peltokangas ps)

Suullinen kysymys SKT 80/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! On hyvinkin mahdollista, että lähitulevaisuudessa Venäjä koettaa horjuttaa Suomen yhteiskuntajärjestelmiä muun muassa ohjaamalla siirtolaismassoja rajallemme hakemaan niin sanottua turvapaikkaa. Viimeksi tätä keinoa käytti Valko-Venäjä Puolan vastaisella rajalla. Jo tuolloin perussuomalaiset vaativat välikysymyksessä, että on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin, joilla hybridi-vaikuttamisen tapauksessa turvapaikkahakuoikeus pystytään epäämään kokonaan.

Tänään hallitus esitteli uuden valmiuslakipaketin täysin torsona. Sen sijaan, että siinä puututtaisiin vaikuttamistilanteessa itärajan sulkemiseen, hallitus keskittyy esityksessä rakennusten ja ajoneuvojen haltuunoton mahdollistaviin pykäliin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Uskomatonta!] Tärkeysjärjestyksenne on suorastaan irvokas. Arvoisa hallitus, milloin aiotte tuoda eduskuntaan sellaiset pykälät, joilla ihmismassat voidaan pysäyttää rajalle, vai aiotteko tuoda niitä lainkaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.02 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään hallitus on toiminut, ja hallitus tuo tänne eduskuntaan valmiuslain pikakäyttöuudistuksen [Perussuomalaisten ryhmästä: Pykälät!] — erittäin tärkeä uudistus. Tässä tilanteessa, jossa Suomen ja Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut, me haluamme toimia, ja me toimimme. Siksi meidän on myös varauduttava, ja erityisesti hybridi-vaikuttamiseen on varauduttava. Ja hybridi-vaikuttaminen, se voi olla monenlaista vaikuttamista. [Leena Meri: Te ette vastaa kysymykseen!]

Hallitus tekee uuden poikkeusolomäärityksen, se lisätään valmiuslakiin, ja haluan muistuttaa edustajia, että tätä tehdään nyt hyvin ripeästi. Se toinen osio tästä tulee myöhemmin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Milloin?] Tässä on tietty asia, mitä meidän pitää vielä komission kanssa käydä lävitse, [Perussuomalaisten ryhmästä: Komission?] ja se tuodaan tänne muutaman viikon kuluttua. Mutta tärkeintä tässä on nyt se, että me saadaan uusi poikkeusolomäärityksellinen valmiuslakiin [Puhemies koputtaa] ja se tuodaan nyt eduskuntaan.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

16.03 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kysyin pykälästä — ette kertoneet.

On selvää, että hallitus poisti rajaturvallisuutta koskevat pykälät valmistelusta poliittisista syistä. Ilmeisesti vihreille ei kelvannut. Lakiesitysten lähettäminen komissiolle kuulostaa tekosyyttä, koska komissio ei ole puuttunut rajojen sulkemiseen Kreikan, Puolan tai Liettuan tapauksissa. [Leena Meri: Näinpä!] Jopa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että jäsenmaalla on oikeus sulkea rajat tällaisessa tilanteessa. Toistan: turvapaikanhakuoikeus pitää pystyä tarvittaessa keskeyttämään kokonaan, aivan kuten edellä mainituissa EU-maissa on jo tehty. Nyt te ette puutu siihen mitenkään. Hallituksen ratkaisu on siirtolaisvyöryn pysäyttämisen sijaan siirtolaisten majoittaminen haltuun otettuihin rakennuksiin.

Arvoisa hallitus: Miksi te ensin keskitytte suomalaisten omaisuuden haltuunottoon ette kä oikeaan turvallisuushkaan? Miksi ette tuo pikana lakeja, [Puhemies koputtaa] joilla turvapaikanhakuoikeus voidaan evätä Venäjän mahdollisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministerin sijainen, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.04 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valmiuslaki, joka tänään valtioneuvostossa on esitelty ja tuodaan eduskuntaan, on poikkeuksellisen vaikeiden ja poikkeuksellisten aikojen työväline kulloisellekin eduskunnalle. Nämä pykälät, joita hallituksen piirissä on valmisteltu hyvässä yhteistyössä opposition kanssa — ja siitä kiitos koko hallituksen puolesta — on tehty ennätysnopeasti ottaen huomioon asian vakavuus. [Leena Meri: Ennätysnopeasti?]

Teidän huomioonne siitä, miten voitaisiin lainsäädännöllä vaikuttaa sellaisiin tilanteisiin, joissa maahantuloa käytetään hybridivaikuttamisen välineenä: nämä pykälät toimitetaan eduskuntaan. Siitä ei tarvitse kantaa huolta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Milloin? Koska?]

Mutta haluan sanoa teille, hyvät perussuomalaiset, eduskunta ja kaikki suomalaiset: maan hallitukselle asia on täysin kirkas ja selvä. Sellaisessa tilanteessa, jossa itsenäisen valtion rajaa uhataan sodankäynnin muodoksi laskettavalla maahantulon välineellistämällä, me puutumme silloin, [Puhemies koputtaa] ja siitä ei ole kahta kysymystä. [Leena Meri: Ettehän te puutu!] Suomi suojelee rajojaan kaikissa olosuhteissa, [Puhemies: Kiitoksia!] ja tämän haluan alleviivata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.05 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat! Muistutan siitä, mitä sainoin äsken välihuudoista, että kuullaan kaikki kysymykset. — Olkaa hyvä, edustaja Purra.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Marraskuussa tästä asiasta keskusteltiin tässä salissa. Tästä tehtiin välikysymys. Kun Valko-Venäjä kohdisti siirtolaisasetta EU-jäsenmaihin, hallitus sanoi havahtuneensa asiaan. Silloin te ilmoititte, että tässä asiassa edetään, tehdään pykälää, jotta voidaan suojella Suomea.

Tämän asian yhteydessä ollaan tavattu erilaisilla kokoonpanoilla. On parlamentaarista ryhmää, joka itse asiassa on sivuutettu tässä kokonaan — te toitte esityksenne sen ylitse — on pääministerin kokoon kutsumia kokoonpanoja ja niin edelleen. Te kerta toisensa jälkeen kerrotte tämän, mitä juuri valtiovarainministeri Saarikko sanoi, mutta se ei näy, se ei näy näissä teidän teoissanne. [Sebastian Tynkkynen: Juuri näin!]

Tänään tiedotustilaisuudessa sisäministeriö kertoi, että ei niihin tuleviinkaan pykälään, mikäli me ne joskus näemme, ole tulossa turvapaikkahakuoikeuden keskeyttämistä. [Leena Meri: Mitä?] Niihin on tulossa turvapaikan hakemisen keskittäminen jonnekin. Ei tämä korjaa [Puhemies koputtaa] tätä hybridioperaation turvallisuusongelmaa. Aiotteko tehdä sen, mitä teiltä odotetaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.07 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Purra, oletteko sitä mieltä, että Suomi on oikeusvaltio, että Suomi myös pitää kiinni niistä kansainvälisistä sopimuksista? Me olemme.

Meillä on 1 300 kilometriä rajaa Venäjälle. Se on myös Euroopan unionin ulkoraja, ja sen takia tässä on käytävä keskustelu nyt komission kanssa siitä, [Leena Meri: Eihän ole! Sebastian Tynkkynen: Miksi?] onko mahdollista... — On, tämä keskustelu on käytävä. Meidän oikeusoppineet oikeusministeriössä ovat vahvasti sitä mieltä, että olemme siinä tilanteessa, että meidän on käytävä tämä keskustelu komission kanssa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksei muiden maiden kanssa?]

On vastuullista myös huolehtia siitä, että se esitys, joka tuodaan tänne, on sellainen, että se myös pärjää perustuslakivaliokunnassa ja että se voi toteutua, ja että se on sellainen, että se on linjassa EU-oikeuden ja kansainvälisten sitoumusten kanssa. Mutta on ihmeellistä, että perussuomalaiset eivät näe [Puhemies koputtaa] tätä kokonaistilannetta, [Leena Meri: Ai ei vai?] missä hybridiuhkia voi olla hyvin erilaisia, [Puhemies: Kiitoksia!] ja on ihmeellistä, että teiltä myös vuodetaan asiakirjoja julkisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.08 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten kuvasin äskeisessä puheenvuorossani, teillä on ollut kuukausikaupalla aikaa tehdä tämä asia ja käydä myös tarvittava keskustelu komission kanssa, mutta kuten alkuperäinen kysymyksen esittäjä jo kuvasi, EU:ssa on jäsenmaita, jotka ovat onnistuneesti tehneet nämä toimet. Eivätkö Puola, Kreikka, Liettua ole oikeusvaltioita? Eivätkö nämä kyseiset jäsenmaat noudata kansainvälisiä velvoitteita?

Tosiasia on, että niin Suomella kuin muillakin mailla on poikkeusoloissa hybridioperaation kohteina oikeus laittaa oma kansallinen turvallisuus, omien kansalaisten kollektiiviset oikeudet ulkomaalaisten turvapaikanhakijoiden yksilöllisten oikeuksien edelle. Ja tämä on se ongelma, mikä hiertää hallitusta: te ette ole valmiita laittamaan suomalaisia ja Suomen

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

turvallisuutta turvapaikanhakijoiden oikeuksien edelle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin! — Puhemies: Kysymys, kiitos! — Eduskunnasta: Onko näin? — Naurua] Onko näin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.09 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puheenaihe on hyvin vakava, ja se liittyy siihen, että Suomeen kohdistettaisiin toimia, joita voidaan pitää sodankäynnin muotona. Siihen vastataksemme valmiuslakia on päivitetty nyt ennätyksellisessä ajassa, koska hybridivaikuttamisen muotoja on muitakin kuin maahantulon välineellistäminen, johon kysymyksenne nyt kohdistuu. [Leena Meren välihuuto]

Ja mitä tulee tähän teemaan, edustaja Purra, uskon, että jaamme sittenkin tästä saman tilannekuvan, vaikka mielellänne tämän ympärillä hämminkiä aiheutatte. [Leena Meri: Mitä?] Hallitus tuo nämä pykälät, mutta totean myös samalla, että riippumatta lainsäädännön yksityiskohdista, joita parhaillaan hiotaan sekä normaalilain että valmiuslain puolella [Sebastian Tynkkysen välihuuto] kahden ministeriön yhteistyönä, Suomen hallitus katsoo, että kaikissa olosuhteissa tärkein tehtävämme on Suomen kansan ja Suomen turvaaminen, ja se koskee myös Rajan edellytyksiä. Voitte olla luottavaisin mielin, että jaamme kanssanne saman näkemyksen siitä, että Suomen kansan ja sen rajojen suojeleminen on ensiarvoista [Leena Meri: Näkemys ei riitä!] sellaisissa tilanteissa, joissa meihin vaikuttamispyrkimyksiä kohdistuisi. [Sebastian Tynkkynen: Pykälät takaisin!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.10 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt pitää kaikki Suomen heikkoudet korjata. Nyt on viimeistään sen aika. Rajaturvallisuuskysymyksestä on puolueiden yhteistyössä todettu puoli vuotta sitten, että se on selvä heikkous. Sinne tarvitaan jämakämpi pykälä, jotta tarvittaessa itäraja tai joku muu raja saadaan kokonaan, täysin kiinni myös turvapaikanhakuoikeuden osalta. Näin olen ymmärtänyt, että puolueiden välisissä keskusteluissa oli tuumattu. Marinin hallitus ryhtyi tätä toimenpidettä viemään eteenpäin, ja sovittiin myös niin, että valmiuslain kokonaisuudistus edetkään omaa pidempää latua ja tehdään pikakaista, jolla tuodaan nopeasti tämä rajaturvallisuuspykälä eduskuntaan heti. Nyt sitä pykälää ei kuitenkaan tuotu vaan tuotiin kaikenlaista muuta. Varapääministeri, miksi näin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministerin sijainen, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.11 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeriöt, jotka vastaavat tästä, voivat kertoa yksityiskohtia, ja ilman muuta, kun asiaa on valmisteltu parlamentaarisesti, hallitus on sen velvollinen tekemään.

Kuvailen vastaavasti kuin ministeri Henriksson on tänään tästä laista infotessaan tehnyt. Asia on oikeudellisesti perusoikeuksien ja kansainvälisten sopimusten näkökulmasta vaativa, mutta samalla toivon, että tästä salista Suomi lähettää viestin ulos sekä kansalaisilleen että tämän maan rajojen ulkopuolelle, [Jussi Halla-aho: Tervetuloa?] että tämän maan ra-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

jojen asiat ovat kunnossa. Me tulemme pitämään niistä huolta kaikissa olosuhteissa. Ja tämän toistan nyt vielä kerran siksi, että ei ole yhdentekevää, syntyykö kuva edustaja Häkäsén kysymyksen tavoin siitä, että tästä asiasta ei olisi millään tavalla pidetty huolta. Teidänkin puolueenne on ollut sisäministeripuolue ja tietää, että tämä ei ole erityisen yksinkertainen asia ottaen huomioon lainsäädännön, joka kansainvälisesti sopimuksissa meitä sitoo ja joka on säädetty hyvin toisenlaisiin olosuhteisiin kuin näihin, joihin me varmuuden vuoksi valmistaudumme, jotta kansakuntamme pärjää [Puhemies koputtaa] kaikissa olosuhteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rydman, olkaa hyvä. [Sebastian Tynkkynen: Koeponnistettu jo muissa EU-maissa!]

16.13 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varmastikin on niin, ettei tämä kysymys ole oikeudellisesti kovin helppo, mutta ei pitäisi olla oikeudellisesti kovin helppoa myöskään puuttua yksityiseen omaisuuteen. Mutta siihen taas hallituksella tuntui olevan paljon nopeampaa valmiutta kuin turvapaikkalainsäädäntöön — tai valmiuslakiin sen osalta — puuttumiseen. Minä vähän ihmettelen oikeusministerin näkemystä siitä, että tässä olisi erityisen suuria tarpeita kommunikoida asiaa nimenomaisesti komission suuntaan, kun kysymys kuitenkin on kansallisesta turvallisuudesta, joka on nimenomaisesti yksinomaisessa kansallisessa päätäntävallassa.

Lisäksi ihmettelen sitä, että vaikka täällä on nytten jo puolen vuoden ajan, vähän pidempäänkin, hallitukselta kysytty, mitä aiotaan tehdä vastaavien hybridioperaatioiden ehkäisemiseksi kuin mitä Valko-Venäjältä tapahtui viime vuoden puolella, niin tässä ollaan jumittunut niin kovin paljon nimenomaisesti valmiuslakiin. Kuitenkin valmiuslain käytön edellytyksenä on poikkeusolojen toteaminen, mikä on huomattavan korkean kynnyksen takana. Aikooko hallitus tuoda [Puhemies koputtaa] rajavartiolakiin tai muuhun tavalliseen lakiin riittävät toimivaltuudet, jotta näihin voidaan puuttua, ja mahdollisimman pian?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.14 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja sanoi, on tietysti oleellista, että meillä on myös ihan normaalilainsäädännössä erilaisia välineitä ja työkaluja, joilla voimme puuttua hybridi-vaikuttamiseen. Hybridi-vaikuttamista on monenlaista, mutta tässä on tietysti nyt keskitytty erityisesti rajalla tapahtuvaan mahdolliseen välineellistämiseen.

Me olemme sisäministeriössä tehneet selvityksiä, mitkä lainsäädännöt vaativat muutoksia, ja havaitsimme, että niin rajalakiin kuin ulkomaalaislakiin on syytä tehdä tarkennuksia. Myös rajamenettely on syytä saattaa käyttöön, ja tätä valmistelua nyt tehdään, ja se esitys on itse asiassa tulossa tänne eduskuntaan aivan pian. Me haluamme mahdollistaa, että rajalla pystymme mahdollisimman nopeissa prosesseissa turvapaikkahakemukset käsittelemään. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä]

Toisaalta, jos tulee sellainen tilanne, jossa meidän täytyy puuttua ja huolehtia omien rajojemme turvallisuudesta, totta kai me teemme sen. Siihen meillä on oikeus ja velvollisuus. Ja meillä nimenomaan [Puhemies koputtaa] on velvollisuus huolehtia niin yleisestä järjestyksestä kuin turvallisuudesta myös rajoilla silloin, jos Suomea uhataan.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.15 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kansallisen turvallisuuden kannalta noitten valmiuslain pykälien uudistaminen on varmasti äärimmäisen tärkeää ja niin on myöskin varmasti se keskustelu, mitä täällä salissa käydään ja missä sävyssä sitä täällä salissa käydään.

Tämä hybridivaikuttamisen lisäys näitten poikkeusolojen määrittelyyn on varmaankin se keskeisin asia, koska siinä, missä sitten rajalain käyttö loppuu, niin siitä sitten alkaa valmiuslain käyttö, ja siinä mielessä tämä määritelmän saaminen on ensiarvoisen tärkeää. Mutta totta kai myöskin maahanmuuton välineellistämisen käytön toteaminen hybridivaikuttamisena ja se, millä sitä pystytään estämään, niin niihin pykäläiä myös tarvitaan, ja se on yksi osa tätä lakia.

Ministeri tuossa esittelyssä totesi tänään, että tätä lakia tullaan täydentämään. Nyt olisinkin kysynyt sitten ministeriltä: voimmeko luottaa siihen, ja millä aikataululla nämä täydentävät pykälät ovat tulossa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.16 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin edustaja Essayah nostaa esille: on äärimmäisen tärkeää, että me saadaan poikkeusolomääritelmä täydennettyä tällä hybridiuhkamääritelmällä, koska se on nyt se uusi asia ja se on keskeinen asia. Me tulemme tuomaan tänne myös tämän täydentävän esityksen, ja lähdän nyt siitä, että sisäministeriössä myös saman tien uudistetaan tätä rajavartiolaitoslakia, koska nämä käyvät nyt käsi kädessä tästä eteenpäin, ja nämä keskustelut komission kanssa tullaan käymään ihan lähiaikoina.

Ja edustajat, jotka miettivät, miksi sitä tarvitaan: Meillä on EU:n ulkoraja myös. Se ei ole vain Suomen raja, vaan se on EU:n ulkoraja, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] ja sen takia virkamiehet virkavastuulla oikeusministeriössä ovat sitä mieltä, että on käytävä tämä keskustelu komission kanssa. Minä luotan minun virkamiehiini, ja se tullaan tuomaan tänne, [Leena Meren välihuuto] ja se tuodaan niin ripeästi kuin mahdollista. Heti, kun [Puhemies koputtaa] ollaan saatu sieltä vihreätä valoa, niin se tuodaan tänne.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.17 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ja suomalaisten turvallisuuden on tultava aina ensin silloin, kun on kyseessä ulkopuolelta Suomeen kohdistuva hyökkäys ja pyrkimys horjuttaa yhteiskuntaamme. Asia ei väitteistä huolimatta ole hallituksessa poliittinen asia. Tämä tarkoittaa, että tarvittaessa myös raja on voitava laittaa kiinni myös turvapaikanhaulta. Me varmistamme kaikissa tilanteissa suomalaisten turvallisuuden, emmekä hyväksy minkäänlaista hybridivaikuttamista, jolla voitaisiin esimerkiksi rajan yli vyöryttää tuhansia ihmisiä. Kysynkin pääministerin sijaiselta, valtiovarainministeriltä: onhan hallitus on tarvittaessa valmis sulkemaan Suomen rajan, jos rajan yli tulemista pyritään käyttämään vihamielisessä tarkoituksessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

16.18 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on. Hallitus on valmis tekemään kaikki ne tarvittavat seikat, jotta toteutuu kysymyksessään esitetty näkemys siitä, että suomalaisten turvallisuus tulee aina ensin.

Se ei ole erityisen yksinkertaista, minkä tämäkin keskustelu kerta toisensa jälkeen osoittaa. Ministeri Henriksson kuvailee aivan oikein, että pitää pystyä tekemään sellaista lainsäädäntöä, jota virkavastuulla ministeriö kykenee esittelemään. Pitää valmistella lainsäädäntöä, joka kestää perustuslain tulkinnan, mutta ihan kaikkeen me emme missään oloissa pystyy varautumaan, me emme tiedä, mitä kaikkea edessämme on. Tällä hetkellä kaikki on hyvin, rajoillamme on rauhallista, asiat ovat kunnossa. Mutta viisas varautuu, ja siksi me teemme näitä pykälätäydennyksiä, siksi valmiuslaki tuodaan tänne.

Mutta tästä kaikesta huolimatta: kyllä, hallitus suhtautuu suomalaisten turvallisuuteen yli kaiken, ja uskon, että jaamme tässä tilannekuvan nimenomaan maahantulon välineellistämisen estämiseksi, jos sellainen tilanne tulisi nopeasti eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Packalén, olkaa hyvä.

16.19 **Tom Packalén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olemme nähneet muun muassa Puolassa, Baltian maissa ja myös Kreikassa, välineellistettyä maahanmuuttoa on käytetty hybridivaikuttamisen keinona. Tähän Suomenkin on varauduttava, etenkin itärajalta, nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien, joka on vahvasti oikeusvaltioperiaatteen takana, on todennut, että jäsenmaalla on oikeus sulkea rajansa välineellistetyn maahantulon pysäyttämiseksi. Pieni murto-osa maahanpyrkijöistä voi kuitenkin olla aitoja turvapaikanhakijoita. Jotta heidän hakemuskäsittelynsä turvataan, nämä ihmiset voisivat hakea turvapaikkaa Suomen suurlähetystöstä Venäjältä, jolloin turvapaikkahakemus voitaisiin käsitellä asianmukaisesti Suomen rajojen ulkopuolella. Kysynkin oikeusministeriltä: voisiko hallitus harkita tällaista menettelyä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.20 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä asiat kuuluvat oikeastaan sisäministeri Mikkoselle, mitä tulee näihin Rajan eri kohtiin, ja ulkoministeriö vastaa omasta verkostostaan.

Mutta tätäkin asiaa nyt katsotaan, ja tämä on asia, joka poikkihallinnollisesti viedään eteenpäin, ja komission kanssa käydään se keskustelu, mikä on mahdollista, mikä ei ole mahdollista. Moni edustaja on tässä nyt viitannut Puolan, Kreikan ja monen muun maan tapaan hoitaa asioita. Suomen tapa hoitaa asioita on se, että noudatamme kansainvälisiä sopimuksia siinä, missä... [Perussuomalaisten ryhmästä: No eivätkö he noudata?] Niitä on myös valmiuslaissa noudatettava. Meillä ei ole mahdollisuutta ottaa valmiuslakiin sellaista pykälää, joka kieltäisi turvapaikan hakemisen. [Sebastian Tynkkynen: Miksi?] — Se ei ole mahdollista meidän oikeusoppineitten mukaan, ja minä luotan heihin kyllä aika lailla myös tässä asiassa. [Puhemies koputtaa] — Mutta tätä käydään nyt lävitse, ja varmasti ministeri Mikkonen voi [Puhemies: Kiitoksia!] omalta osaltaan täydentää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

16.22 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta siirtolaisia hyväksikäyttävä hybridioperaatio voidaan torjua, on toimittava juuri kuten Puola viime vuonna — suljettava koko itäinen rajavyöhyke turvapaikanhaulta. [Timo Heinonen: Oikein!] Pelkkien raja-asemien sulkeminen ei pysäytä operaatiota, jos maastorajan yli voidaan työntää ihmisiä jättämään turvapaikkahakemus. Koko raja on suljettava, kuten olemme nyt kuulleet myös hallituksen tahtotilaksi.

Hallituksen valmiuslakiesityksestä todella kuitenkin puuttuu tällainen rajapykälä. Valmistelu on yhä kesken, ja hallitus on lähettämässä pykälän EU-komission syynättäväksi. Mehän vaadimme rajapykälää hallitukselta jo puoli vuotta sitten, hyvän sään aikana, jolloin valmistelulle olisi jäänyt aikaa. Tiukka laki ennaltaehkäisisi rikollisia vaikutusyrityksiä.

Pääministerin sijainen totesi äsken, että hallituksen tahtotila on se, että koko raja on suljettava. Oikeusministeri, voitteko vahvistaa, että tässä täydentävässä esityksessä, jonka olette antamassa, on tällainen toimivaltaus? Eikö kansallinen turvallisuus edellytä nyt sitä, [Puhemies koputtaa] että rajapykälä säädetään yhteisellä tahdolla kiireesti?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.23 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministerihän vastaa rajaturvallisuusasioista ja rajalainsäädännöstä, ja olisi hyvä, että sisäministeri vastaisi näihin konkreettisiin kysymyksiin.

Mitä valmiuslakiin tulee, niin olen montakin kertaa tämän kyselytunnin aikana tuonut esille sen, että nyt on työn alla vielä se pykälä, jolla voitaisiin mahdollisesti saada aikaiseksi sellainen tilanne, että niitä turvapaikkahakemuksia jätettäisiin yhteen kohteeseen. Siitä, onko tämä mahdollista vai ei, meidän pitää kuunnella vielä komissiota. Ja tämä on keskeistä, koska minä luulen, että myös kokoomuksessa luotetaan siihen, että Suomi haluaa toimia oikeusvaltion tavoin. Olen siinä uskossa, että myös edelliset sisäministerit ja oikeusministerit kokoomuksen riveissä ovat myös siinä mielessä periaatteellisesti samaa mieltä, että on tärkeätä, että lainvalmistelua tehdään niin, että se täyttää myös nämä ehdot. [Puhemies koputtaa] Siitä ainakin minä lähden. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen, ja se menee edustaja Peltokankaalle, alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. — Olkaa hyvä.

16.24 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomella on ensisijainen velvoite suojella omia kansalaisiaan ja maan turvallisuutta, se on selvää. Hybridioperaatiossa molemmat ovat uhattuna. Nyt on hallituksen vastauksista käynyt ilmi ja haiskahtaa siltä, että heidän puheensa eivät vastaa tekoja. Näyttää siltä, että hallituksen tavoitteena on edelleen ottaa vastaan ja majoittaa jokainen Suomen rajalle ilmestynyt henkilö, kaikissa tilanteissa. Suomalaisen oikeus turvallisuuteen ja oikeus omaan omaisuuteensa ovat hallitukselle toissijaisia turvapaikanhakijoiden oikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin verrattuna. Korostan vielä: hallituksen tulee paikata lainsäädäntömme haavoittuvuudet pikaisesti ja estää Venäjän mahdolliset hybridivaikuttamisen keinot. Nyt te lähettäte suorastaan viestin Venäjälle, että täällä ei olla valmiina. [Hälinää] Hyvä hallitus, milloin

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

te korjaatte asian? Sanokaa päivä, milloin lakiesitys tulee, [Puhemies: Kiitoksia!] sillä lakimuutokset on nyt tehtävä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.25 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että tästä salista ei lähetettäisi sellaista viestiä, että me emme olisi varautuneet erilaiseen hybridivaikuttamiseen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Me olemme varautuneet, meillä on kyky vastata erilaisiin hybridivaikuttamisen keinoihin, [Sebastian Tynkynen: Miten?] ja tämä on tuotu monta kertaa esiin niin tänään näissä puheenvuoroissa kuin jo aiemmin. Teimme sisäministeriössä yhdessä muiden ministeriöiden kanssa selvityksen välineellistämisestä ja siihen vastaamisesta, ja siellä ihan suoraan sanotaan, että jos rajalla tapahtuu väkivallantekoa tai maahan yritetään tunkeutua joukolla tai väkivalloin, Suomen viranomaisilla on oikeus ja velvollisuus ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta eikä maahantuloa tarvitse sallia. [Riikka Purran välihuuto]

Sen lisäksi me koko ajan meidän lainsäädäntöämme tässä trimmaamme niin, että sellaiset epäselvät tai tulkinnanvaraiset kohdat saamme siellä selviksi, niin kuin nyt esimerkiksi rajalakiin, jossa jo nyt todetaan, että rajanylityspaikkoja voidaan sulkea, otamme [Puhemies koputtaa] myös sen, että rajanylitystä voidaan rajoittaa. Ja myös nämä valmiuslakiin tulevat seuraavat stepit [Puhemies: Kiitoksia!] tuodaan tänne, kuten oikeusministeri kertoi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys energiantuonnin lopettamisesta Venäjältä (Ben Zyskowicz kok)

Suullinen kysymys SKT 81/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Putinin Venäjä jatkaa jo kolmatta kuukautta rikollista ja raakalaismaista hyökkäystä Ukrainaa ja rauhaa vastaan. Kauhistuttavat sotarikokset eli siviilien tappaminen ovat arkipäivää. Samalla energian merkitys konfliktissa korostuu koko ajan puolin ja toisin, kuten olemme viime päivinä nähneet. On kuitenkin oleellista, että Eurooppa jatkaa energiantuontia Venäjältä ja rahoittaa näin Putinin sotakassaa useilla sadoilla miljoonilla euroilla joka päivä — siis sadoilla miljoonilla euroilla joka päivä. Lisäksi näyttää siltä, että esimerkiksi Saksan ja Itävallan kaasuntuonti jatkuu vielä pitkään. Toisaalta kuitenkin Viro, Latvia ja Liettua ovat yksipuolisesti päättäneet lopettaa kokonaan kaasuntuonnin Venäjältä.

Pääministeri Marin sanoi Yleisradion A-studiossa 1.3. eli jo kaksi kuukautta sitten, että Suomi haluaa lopettaa energiantuonnin Venäjältä ”niin pian kuin mahdollista”. Ministeri Lintilä: Miksi hallitus ei toimi tämän mukaisesti? [Puhemies: Kiitoksia!] Miksi emme välittömästi omalta osaltamme lopeta Putinin sotakassan rahoittamista?

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.28 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on Suomessa verrattain hyvä valmius tähän lopettamiseen. [Eduskunnasta: Hyvä!] Meillä on eri sektorit, jotka ovat paremmassa tilanteessa: meillä on öljyn kannalta hyvä tilanne, kivihiili — erittäin hyvä tilanne, jopa energiapuu — kohtuullisen hyvä. Suurin ongelma meillä tulee olemaan kaasun, maakaasun, joka on myös Euroopassa, erityisesti Saksassa, suuri ongelma.

Sen tiimoilta me käymme tällä hetkellä keskustelua siitä, miten pystytään mahdollisimman nopeasti korvaamaan se. Hallituksen piirissä on käyty keskustelu, milloin ilmoitamme tästä energiantuonnin katkaisemisesta Venäjälle. Mutta haluan korostaa, että Suomessa on merkittäviä yrityksiä, jotka ovat vielä totaalisesti kiinni idästä tulevassa kaasussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.29 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! On hyvä valmius, ei puutu kuin se lopettaminen.

Arvoisa puhemies! Fortunin tytäryhtiö Uniper on tuoreiden tämänpäiväisten tietojen mukaan taipunut presidentti Putinin vaatimukseen maksaa Venäjän kaasusta ruplilla. Ministeri Tuppurainen, eilen sanoitte Helsingin Sanomissa: ”Suomi ei suostu maksamaan kaasusta ruplilla.” [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Nyt Uniperin menettelyn tultua julkisuuteen järjestitte tiedotustilaisuuden ja sanoitte uudelleen: ”Suomen valtio ei suostu maksamaan maakaasusta ruplissa.” Onpa kummallinen lausunto. Eihän Venäjän kaasu-kaupassa valtio ole osapuoli. Ei Suomen valtio tietenkään maksa ruplissa, kun valtio ei maksa missään muussakaan valuutassa, koska valtio ei ole kaasun ostaja. Kysymys kuuluu: mitä sanotte siihen, että Suomen valtiolla on enemmistö Fortunissa ja Fortunin tytäryhtiö ei näytä välittävän tippaakaan [Puhemies koputtaa] omistajiensa tahdosta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.30 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan tästä isosta kokonaisuudesta, joka on tietysti aivan selvä. Venäjä käy brutaalista sotaa, johon myös te, edustaja Zyskowicz, viittasitte, ja sen johdosta Eurooppa on toiminut poikkeuksellisen nopeasti ja määrätietoisesti ja linjannut yhdessä, että me irrottaudumme riippuvuudesta Venäjän markkinoista, erityisesti Venäjän fossiilisesta energiasta, niin pian kuin mahdollista. [Jussi Halla-aho: Entäs se kysymys?] Tämä on linjaus, johon Suomikin on sitoutunut, ja sen puolesta me teemme töitä yötä päivää hallituksessa. Tämä on yhteinen tavoite salin kanssa, olen sitä vakuuttanut.

Lisäksi olemme linjanneet hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa, että Suomi ei suostu Venäjän kiristykseen ruplissa käytävästä maakaasukaupasta. Me olemme tämän selkeän linjauksen tehneet. Tämä on valtio-omistajan kanta, jonka olemme viestittäneet Suomen [Ben Zyskowicz: Uniper ei välitä!] — Suomen — kaasu-kauppaa, kaasusopimusta hallinnoivalle Gasum Oy:lle. Kysymyksessä on yhtiöiden välinen sopimus, Gasumin ja Gazpromin välinen sopimus. Valtio-omistajan kanta on selvä: ruplissa ei makseta.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Uniper on Fortumin tytäryhtiö. Se on saksalainen yhtiö. Se on Saksassa listattu pörssi-yhtiö, [Puhemies koputtaa] ja on Saksan asia kertoa sen kanta ruplamaksuihin. [Ben Zyskowicz: Ei omistajan asia?]

2.3. Suullinen kysymys Fortumin ja Uniperin kaasutoimituksista Venäjältä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 82/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan kysymyskokonaisuuteen on pari muutakin ryhmää esittämässä kysymyksen. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.31 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! On selvää, että normaaliolojen aikaan valtio ei omistajana voi puuttua näihin yhtiöihin, mutta kyllä asia nyt on vain niin, että valtio omistaa Fortumista yli 50 prosenttia ja Fortum omistaa Uniperistä yli 78 prosenttia. Fortum päättää, mikä hallitus Uniperilla on, eli se hallitus, jonka Fortum valitsee Uniperille, päättää näistä kaasutoimituksista. Ja jos valtio ei pysty vaikuttamaan tähän, niin on se nyt vähän ihmeellistä. Olen istunut aika monessa hallituksessa, ja aina omistajan ääni kuuluu niissä hallituksissa. Miten on mahdollista, että te sanotte päivästä toiseen, että ”tämä ei onnistu, tämä ei onnistu, se on Saksan asia”. Ei se ole Saksan asia. Fortum päättää Uniperista. Ne omistavat sen. Tämä on ihan samanlainen kuin tämä Fennovoima-kysymys. [Puhemies koputtaa] Sitä rakennetaan koko ajan, ja kukaan ei tee mitään. Mitä te meinaatte tehdä, ministeri Tuppurainen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.33 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin se on, että Fortum on Uniperin enemmistöomistaja. Fortum voi käyttää omistajavaltaansa Uniperin suhteen yhtiökokouksessa, kun se valitsee sille hallituksen. Näin Fortum on toiminutkin. Yhtiöt käyvät tietojeni mukaan parhaillaan hyvin tiivistä dialogia Saksan valtion kanssa. Uniperin toiminnassa on kysymys Saksan energiapolitiikasta. Käsitykseni mukaan kaasulla on erittäin merkittävä rooli saksalaisen yhteiskunnan toiminnassa — sen elinkeinoelämän toiminnassa, sen kotitalouksien energiahuollossa. Kaiken kaikkiaan kaasukysymys on Saksalle kriittinen.

Olisi erittäin suotavaa, että EU-jäsenmailla olisi yhtenäinen linjaus siitä, miten me vastamme tähän Venäjän kiristykseen. Kysymyksessä on Venäjän kiristys — se käyttää energiaa sodankäynnin jatkeena. EU:n pitää pysyä yhtenäisenä, löytää yhteinen linjaus. Suomen valtion kanta on selvä. Me emme suostu tähän kiristykseen, me emme maksa ruplissa. Nyt me odotamme komission linjausta ja ensi maanantaina koittavaa energiainistereiden ylimääräistä kokousta, [Puhemies koputtaa] jossa asiasta keskustellaan.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

2.4. Suullinen kysymys venäläisestä fossiilienergiasta irtatumisesta (Tiina Elo vihr)

Suullinen kysymys SKT 83/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä kolmas varsinainen kysymys. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.34 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Sen jälkeen kun Venäjä aloitti tuhoisan hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan, Suomeen on tuotu 370 miljoonan euron arvosta venäläistä fossiilienergiaa. Näin arvioi riippumaton tutkimusorganisaatio CREA. Ostamalla venäläistä fossiilienergiaa me todellakin paitsi rahoitamme Putinin sotakoneistoa myös kuumennamme ilmastoa, ja tämä tilanne on sietämätön.

EU-komissio on kertonut tekevänsä toukokuun puoliväliin mennessä esityksen Venäjän fossiilienergiasta irtautumiseksi vuoteen 27 mennessä ja sen korvaamiseksi eurooppalaisella energiantuotannolla. Tämä on oikea suunta, mutta Suomen on todellakin toimittava paljon nopeammin. Kysynkin nyt energiaministeri Lintilältä: kun nyt on todellakin aika vauhdittaa vihreää siirtymää, niin mitkä ovat nyt ne keskeiset keinot, joihin hallitus viipymättä ryhtyy?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.35 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä Suomen vauhti on ollut tässä energiamurroksessa verrattain hyvä, ja nyt pitää pikkaosan vetää sitten tätä aikataulutusta myös. Eivät nämä murrokset ja muutokset tapahdu kuukausittain. Me ollaan Suomessa täysin edelläkävijä tämän energiamuutoksen tekemisessä, ja tämä tulee antamaan meille vauhtia entisestään.

Meillä on tällä hetkellä erittäin hyvä linjaus, joka on olemassa: uusiutuva energia, meillä on bioenergiaa, meillä on uusiutuvaa kaikkienensa. Meillä jo viime vuonna yli 54 prosenttia meidän energiastamme tuli uusiutuvasta energiasta. Ei meillä tule alta vuoden jotta, että nousee uuteen sfääriin.

Minun huoleni on tällä hetkellä tuotantovarmuus seuraavina vuosina, ja siinä tullaan näkemään tilanne, jossa me tullaan käyttämään turvetta, me tullaan käyttämään haketta — haluttiin tai ei. Mutta meidän tehtävämme on taata se, [Puhemies koputtaa] että ihmisillä on tuvat lämpiminä ja lämmin vesikin tulee vielä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Palataan lisäkysymyksiin. Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.36 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen täytyy tosiaan irtaantua venäläisestä energiantuonnista niin pian kuin se on käytännössä katsoen mahdollista. Tässä täytyy toki pitää myös huolta yritysten kilpailukyvyistä ja katsoa, että se onnistuu mahdollisimman sujuvasti. Perussuomalaiset haluavat Suomen olevan huoltovarma

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

energian suhteen, ja siksi me ollaan esitetty jatkuvasti tämän turvetuotannon lisäämistä ja sen alasajon keskeyttämistä.

Kuitenkin on myös tämä toinen puoli, eli miten kansalaisten ostovoima tässä kaikessa kärsii, kun polttoainehinnatkin ovat päässeet karkaamaan. Siksi kysynkin valtiovarainministeriltä: Oletteko te lainkaan valmiita karsimaan vihreästä ilmastobyrokratiasta ja tämän vihreän ilmastomuutoksen torjunnan erittäin kalliista kustannuksista tavallisille kansalaisille? Oletteko te ajatelleet esimerkiksi perussuomalaisten ehdottamaa polttoaineveron laskua? [Mika Niikko: Hyvä ehdotus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.37 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon tämän niin kauniisti kuin osaan: Teillä ei ole minkäänlaista energiapoliittista linjaa, hyvät perussuomalaiset. [Naurua — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei kysytty!] Te samanaikaisesti vaaditte fossiilisten polttoaineiden veronalennusta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta, energiariippumattomuutta muun muassa Venäjältä, josta öljyä muun muassa tulee, ja sitten te olette se puolue, joka on täällä viikosta ja kuukaudesta toiseen säntänyt hallitusta siitä, että miksi me tuhlaamme rahaa johonkin vihreään uusiutuvaan teknologiaan ja kestäviin energiaratkaisuihin. Koettakaa nyt hyvänen aika päättää, mikä teidän energiapoliittinen linjanne on!

Hallitukselle se on täysin selvä: irtikytkentä Venäjältä, mahdollisimman paljon kotimaista, [Jani Mäkelä: Meni tunteisiin!] kohti uusiutuvaa energiaa, jota kohti on matkattu Suomessa parikymmentä vuotta, ja nyt korjaamme siitä hyvää satoa, kun elämme keskellä poikkeuksellista tilannetta. Tämän haluan todeta teille hyvin selkeästi, koska viikosta toiseen teidän linjanne näyttää vaihtuvan. [Jani Mäkelä: Menikö tunteisiin?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.38 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos näin on, niin missä ne toimet ovat? Puheet siitä, että Ukrainan asia on meidän, kaikuvat onttoina niin kauan kuin rahoitamme Venäjän ja Putinin sotatoimia Ukrainassa ja niitä hirveyksiä, joita näemme joka päivä. Jokaisena päivänä, kun energiaa virtaa Venäjältä Eurooppaan, me olemme rahoittamassa Putinin sotakassaa, jokaisena päivänä. Suomella on, niin kuin ministeri totesi, kyvykkyys irtautua venäläisestä fossiilisesta tuontienergiasta vaikka tänään. Se ei ole helppoa, mutta se on mahdollista, ja se olisi ennen kaikkea moraalisesti oikein. Mikä tässä kestää, mikä on aikataulu? Ja eikö Suomen päätös voisi toimia myöskin esimerkkinä muulle Euroopalle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.39 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvät edustajat! Kyllä se on täysin selvää, että me emme halua olla rahoittamassa tätä Putinin sotaa, [Timo Heinonen: Lopettakaa se sitten!] tätä Venäjän kansainvälistä lakia törkeästi rikkovaa hyökkäyssotaa. Ei euron euroa, heti poikki — se on hallituksen linja. Me haluamme tämän keskeyttää niin pian kuin mahdollista.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Sitten on otettava realiteetit huomioon. Vaikka sota riehuu, niin me emme elä viidakon laissa, tarkoitus ei pyhitä keinoja. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Meidän täytyy huolehtia siitä, että olemme omien periaatteidemme mukaisia. Esimerkiksi kaasusopimuksessa on kysymys yhtiöiden välisestä sopimuksesta, kysymys on sopimusoikeudesta ja yhtiöoikeudesta. Me emme voi viedä tilannetta siihen, että me ajamme tämän ojasta allikkoon, niin että vuosien oikeussalitaisteluiden seurauksena maksamme sopimusrikkomuksista venäläisille, jolloin tässä täytyy toimia hyvin taiten, jotta sopimuksesta päästään irtautumaan tavalla, jolla kuva Suomesta säilyy sen kaltaisena kuin me olemme. Me pidämme sopimuksesta kiinni, tämä on oikeusvaltio, yritykset voivat luottaa [Puhemies koputtaa] investointisuojaan ja siihen, että täällä kaikki noudattavat lakia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi omistaa Fortumista yli puolet, ja Fortum omistaa Uniperista lähes 80 prosenttia. [Jussi Saramon välihuuto] Omistajaketju on selvä. Te voitte, arvoisa ministeri Tuppurainen, käyttää valtaa Fortumissa omistajaohjausministerinä, ja teidän kauttanne Fortum voi käyttää valtaa Uniperissa. Näin se menee. Rupla-kauppaa ei tule hyväksyä.

Sanna Marinin hallitus on linjannut, että Venäjän sanelempiin ehtoihin ei pidä suostua, ja nyt on kysymys siitä, pidätkö te tämän oman lupauksenne. Kyllä se on, ministeri Tuppurainen, niin, että teidän ja omistajan vastuu on tässä päällimmäinen, ei Saksan. Nyt kysymys kuuluu: tuletteko te käyttämään omistajaohjausvaltaa Fortumiin ja ohjaamaan heitä toimimaan [Puhemies koputtaa] Uniperin puoleen niin, että tämä Venäjän verisen sodan rahoittaminen loppuu? [Puhemies: Kiitoksia!] Tässä ovat suomalaistenkin kädet veressä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä. — Anteeksi, ministeri Tuppurainen.

16.41 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koetetaan vastata tähänkin kinkkiseen kysymykseen.

Ihan haluan sen vielä tässä selvittää, että me noudatamme Suomessa osakeyhtiölakia. [Timo Heinonen: Kyllä!] Edustaja Heinonen, emme me voi puheillamme lähteä viemään kehitystä kohti sitä, [Timo Heinonen: Tekoja me vaadimmekin!] että me rikkoisimme lakia. Me löytäisimme itsemme kärjäsalista, ja ennen kaikkea: millaisen maakuvan se antaisi Suomesta, kun me olemme tässä Venäjän naapurissa, että me keskellä kriisiä polkimmme niitä periaatteita, joihin olemme sitoutuneet? Omistajaohjauksessa noudatetaan hyvää hallintotapaa, joka lähtee siitä, että omistajan tehtävät ja yhtiön operatiiviset tehtävät on erotettu, roolit ovat selkeät.

Ja kyllä, me annamme omistajaohjausta. Minä olen keskustellut Fortumin toimitusjohtajan kanssa ja edellyttänyt, [Jani Mäkelän välihuuto] että irtaudumme Venäjän fossiilisesta energiasta niin pian kuin mahdollista. Olemme antaneet omistajaohjausta Gasum Oy:lle, jotta se ei lähtisi tekemään sopimuksia sen mukaisesti kuin Gazprom esittää, eli tekemään maksuja ruplissa. Kyllä me annamme omistajaohjausta, mutta samaan aikaan me pidämme kiinni siitä, että Suomessa [Puhemies koputtaa] on toimiva markkinatalous, täällä poliitikot eivät asetu yritysjohton tilalle. [Timo Heinonen: Markkinatalous Venäjän kanssa! — Vasemmalta: Tervetuloa vasemmistoon!]

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.43 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen erittäin tyytyväinen tuohon vastaukseen, ja koko keskusta ja varmasti tämä eduskunta vaatii niin, että siellä EU:n päässä tehdään kaikki se, mitä voidaan, niin että koko EU pystyy näihin si-
toutumaan.

Sen lisäksi voimme tehdä tekoja kaupungeissa. Kokoomuslainen pormestari voi linjata Helsingissä, että Helsinki ei käytä maakaasua, jos yhteinen tahtotila siihen löytyy. Se ei ole helppoa niin kuin ei näittenkään sopimusten tekeminen, mutta me voimme laittaa painetta tämäntyyppisille asioille. Ja kun näitä paineita asetamme, meidän tulee koko ajan huolehtia kuitenkin siitä, kuten ministeri Lintilä sanoi, että talot pysyvät lämmityksessä ensi talvena ja yritykset saavat energiansa. Kysymykseni liittyykin tähän asiaan: mitä voisimme tehdä, että puu ja turve liikkuvat riittävästi, niin että voimme turvata myös tältä osin huoltovarmuuden?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.44 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman mielenkiintoinen tämä asettele, joka rupeaa löytymään nyt täältä, että kokoomus kyseenalaistaa markkinataloutta, [Timo Heinosen välihuuto] vaatii valtiota puuttumaan pörssiyhtiön ratkaisuihin, niin kotimaisen kuin saksalaisen pörssiyhtiön. En muista kyllä aikaa, jolloinka näin olisi käynyt, että kokoomus... [Hälinää] Mutta ei mitään, onnea ja menestystä valitsemallemme linjalle. Edustaja Heinonen, tämä oli hyvin mielenkiintoinen puheenvuoro.

Mutta siihen, mitä sitten voidaan tehdä: Totta kai tällä hetkellä se suuri ongelma on itse asiassa hinta, energian hinta, mitä tapahtuu tällä hetkellä lämpölaitoksilla. Meillähan tilanne on se, että fossiilisista turve on tällä hetkellä edullisin, mutta jollakin tavalla me ei sitä tuotantovarmuutta ole vielä pystytty ajamaan läpi linjan, ja minä toivon, että se lähtisi liikkeelle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mistä kiikastaa?] — Minä voin sanoa muutaman asian, mistä kiikastaa. [Puhemies koputtaa] Päästökaupan hinta on 266 miljoonaa vuosi. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies: Kiitos, ministeri Lintilä!] Haluatteko maksaa sen saman hinnan joka vuosi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.45 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Tuppurainen oli huolissaan Suomen maakuvasta. Miltähän se näyttää, että Baltian maat ovat päättäneet jo huhtikuun alusta katkaista maakaasun tuonnin Venäjältä ja meillä hallitus edelleen keskustelee asiasta? Pääministeri sanoi jo kaksi kuukautta sitten, että se tehdään nopeasti, mutta mitään tekoja ei näy.

Eikö niin, että kyllä valtio voi pakotepäätöksellä, siis kieltämällä kaasun, sähkön, öljyn ostamisen Venäjältä, mennä määräaikaisten sopimusten yli, jolloin se on force majeure -pykälä? Älkää menkö sen taakse, että tässä yritykset eivät voi sopimuksia jättää. Miksi valtio ei siis Suomessa tee tätä päätöstä? Eikö se olisi myös tapa vaikuttaa Saksaan, kun täällä

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

ympäri salia julistetaan, että ”me haluamme Euroopan yhteisen päätöksen”. Jos se EU-päätös saadaan, niin tätä kautta se tulisi.

Kysyisin vielä ministeri Tuppuraiselta: Onko siellä kuuluisissa EU-pöydissä Suomi vaatinut EU:n yhteistä nopeaa päätöstä [Puhemies koputtaa] tuonnin lopettamisesta, vai onko siellä oltu jotain siltä väliltä? Olemmeko me samassa linjassa Baltian kanssa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.46 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on edustanut tässä hyvin tiukkaa linjaa — selkeää, johdonmukaista, tiukkaa linjaa. Me emme sulje sanktioista mitään pois. Me olemme valmiita laajentamaan sanktioita myös energiaan — öljyyn ja maakaasuun. Tämän pääministeri Marin on hyvin selkeästi myös tuonut esille. Me emme sulje mitään pois.

Kysymykseen siitä, mitä muut EU-jäsenmaat ovat tehneet, meillä ei ole suoraa vastausta, koska kysymys on yhtiöiden välisistä sopimuksista. Ei meillä Suomen valtiona ole tietoa, minkälaisia sopimuksia esimerkiksi Baltian maiden energiayhtiöillä on Gazpromin kanssa. Ne voivat olla hyvin erilaisiakin sopimuksia, siitä me emme tiedä, mutta sen me tiedämme, että Suomen maakaasuyhtiö Gasum ei voi noin vain irrottautua tästä sopimuksesta, koska kysymyksessä olisi sopimusrikkomus ja voisimme joutua ikään kuin tilanteeseen, jossa me maksamme kaikesta huolimatta, kun tavoite, puhemies, on estää rahavirrat Venäjälle ja Putinin sodan rahoittaminen. Tätä kohti me teemme työtä, ja on olemassa erilaisia keinoja, esimerkiksi EU-sanktiot, joita Suomi ajaa, tai sitten nyt on nähty, että Venäjä on itse keskeyttänyt kaasutoimitukset Puolaan ja Bulgariaan. [Puhemies koputtaa] Lopulta voimme myös harkita omaa lakia, [Puhemies: Kiitoksia!] ja siinä tarvitsemme eduskunnan myötävaikutusta. [Kai Mykkäsen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

16.48 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Viimeisten tietojen mukaan Niiralan tulli vahvistaa 20.4., että rajan yli tulee päivittäin kymmeniä kuormia purua venäläisissä ja osin suomalaisissa perävaunuissa. Tästä ministeri Lintilälle: Onko nyt niin, että täällä purulla, joka ei kuulu pakotteiden piiriin, nyt sitten korvataan turvetta ja haketta? Vielä kiinnostaa myöskin tämä tieto, että kun pari viikkoa sitten, ministeri Lintilä, sanoitte täällä salissa, että nyt turpeella korvataan Venäjältä tuotettu hake ja turve, mutta nyt viikko sitten sanoitte, että ainespuuta käytetään. Ja nyt kiinnostaa tietenkin vielä se kysymys, että jos tässä suomalaista puuta käytetään, onko verotukseen mahdollista tehdä jotakin helpotuksia. — Siinä tuli pari kolme kysymystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.48 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joo, olen kuullut näitä samoja kuoriuutisia, että olisi periaatteessa tullitariffeja ohitettu. Tämä on hyvin mielenkiintoinen, tämä täytyy ilman muuta tarkistaa.

Kyllä minä nyt kuitenkin niin kuin pääviestinä lähettäisin hyvin vakavan viestin suomalaisille lämpöyhtiöille, jotka suunnittelevat omaa energiavarantoa, että rakentakaa sellai-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

nen malli, jolla te voitte taata energiantuotannon tulevaisuudessa. Tämä, että me käymme tätä debattia täällä, tämä on lämmittelyä, mutta me voimme olla tilanteessa, että meiltä tosiaankin loppuu raaka-aine. Minä toivon, että eri lämpöyhtiöt ympäri maata ottavat tämän tilanteen hyvin vakavasti. Meillä on nimittäin erittäin vakava tilanne sen puoleen, että hinnatasot tulevat nousemaan. [Puhemies: Kiitoksia!] Senkin takia tämä verotuksen kysymys on sellainen, joka myös täytyy tarkastella tässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.50 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli traaginen virhe myydä Fortumin sähköverkot ja sillä rahalla ostaa Saksasta venäläistä fossiilista energiantuotantoa Uniperin muodossa. No, nyt sille kokoomuksenkin virheelle ei enää voi mitään, ja sen takia sen kanssa on eletävä. Ja kuten tässä on tullut ilmi, me ei voida suoraan Saksan puolesta tehdä ratkaisuja. [Timo Heinonen: Vasemmistoliittohan oli hallituksessa silloin!] Ikävä kyllä Suomen energiamarkkinoille sitten päästettiin samalla ulkomaiset toimijat. On hyvä huomata, että se on tämän kolikon toinen puoli, jotta opitaan näistä virheistä.

Kysyisin ministeri Haavistolta: mitä Suomi voisi vielä tehdä, jotta yleisemmin kaikki valtiot, myös Saksa, myös Uniper, irrottautuisivat nopeammin Venäjältä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.51 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Kuten ministeri Tuppurainen sanoi, Suomella on ollut se linja EU-pöydissä — niin ulkoministeripöydissä ja eurooppaministerien kesken kuin pääministerien kesken — että olemme valmiit näihin energiasanktioihin. Niiden vaikuttavuushan tulee siitä, että EU tekee ne yhtä aikaa ja tehdään isolla porukalla tämä päätös. Sellaista tilannetta, jossa joku EU-maa joutuisi päätöksen takia polvilleen, joutuisi keskeyttämään isoja taloudellisia hankkeita ja muuta, pitää sitten varoa, koska se olisi myöskin Venäjälle voitto, että EU-rivit sekaantuisivat ja EU ei saisi yhteisiä päätöksiä aikaan. Sen takia on tärkeää, että samalla, kun ajamme näitä periaatteellisia, hyviä ratkaisuja, kuuntelemme myöskin muita EU-maita, missä tilanteessa ne ovat ja miten nopeasti saadaan tämä energiatransitio heidän maissaan aikaan niin, että voidaan yhdessä seistä. Tämä on pitkä taistelu. Tämä ei ole ehkä viikkoja tai kuukausia, vaan tämä on pitkä, ehkä vuosien kysymys. Meidän kannattaa hoidtaa tämä hyvin niin, että EU on tässä mahdollisimman yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen täällä ensimmäisen kysymyksen esittäjälle. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.52 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Täällä on tuotu esiin se, että Suomella on hyvin yhtenäinen linja siinä, että EU lopettaisi energian tuonnin Venäjältä ja siten Putinin rikollisen sodan rahoittamisen. Tavoitteena on siis se, että EU ei jatka kauppaa, ei missään valuutassa. Mielestäni tämä on todella hallituksen ja koko tämän salin yhteinen pyrkimys, ja toivotan hallitukselle menestystä tämän linjan läpiajamisessa EU-pöydissä.

Itse ajattelen ja kokoomuksessa ajattelemme, että jos Suomi yksipuolisesti luopuisi tästä energiantuonnista, niin se osaltaan olisi painostamassa koko EU:ta tähän suuntaan. Tot-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

ta kai se maksaa saksalaisille ja muillekin, mutta mitä se on verrattuna ukrainalaisten karsimykseen tänä päivänä? Ei yhtään mitään.

Sanoitte lehdissä, että Suomi ei suostu maksamaan ruplissa, ja sitten kerroitte, että Suomi ei kuitenkaan voi vaikuttaa yhtiöiden asioihin. En kysy siitä enempää — markkinatalouteen kuuluu myös omistajan valta. Kysyn: milloin uskotte, ministeri Lintilä, Suomen pystyvän kokonaan lopettamaan osaltaan [Puhemies: Kiitoksia!] energian tuonnin Venäjältä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.53 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Zyskoviczin kanssa hyvin samaa mieltä koko teidän puheenvuorostanne. Ja milloinkaan tämä hetki tulee? Niin kuin sanoitte, kyllä meillä tietyt sektorit ovat helpompia. Tämä kaasu on ehdottomasti se vaikein, jonka kanssa tullaan menemään... Meillä on varmaan semmoinen koko EU:n tasoinen näkemys, ja nyt maanantaina sitten meillä energiaministereitten neuvoston kokouksessa haetaan se kokonaiskuva. Se tahtotila on täysin sama varmaan koko tällä salilla. Mutta sitten meidän täytyy — niin pahalta kuin se tietyllä tavalla tuntuukin — ajatella myös sitä, kuinka me hoidetaan tämä jälkihoito tässä. Me emme pääse siitä erilleen. Kyllä meidän pitää kantaa vastuu myös siitä — ja siitä kannetaan vastuuta, [Puhemies koputtaa] niin me täällä hallituksessa kuin te siellä oppositiossakin. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivon, että pystymme sanomaan mahdollisimman äkkiä sen päivämäärän.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys hoitajapulasta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 84/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.54 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Terveystieteiden tutkimus on vakavassa kriisissä. Palkkakiista on kärjistymässä hoitajien joukkoirtisanoutumisiin, mutta hoitajapula on pahentunut jo pitkään.

Kymmenen vuoden aikana eläköityy neljäsosa sairaanhoitajista, kolmasosa lähihoitajista. Moni suunnittelee tällä hetkellä alanvaihtoa. Pykäliin on kirjattu hoitotakuun ja vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen sekä kotihoidon parannuksia, mutta toteutukseen ei ole varattu rahoitusta eikä henkilöstöresursseja. Koronan aiheuttama hoitovelkakin on vielä maksamatta.

Eduskuntaryhmämme on koko vaalikauden ajan patistanut hallitusta ratkaisemaan hoitajapulaa, ja esitimme tälle vuodelle puolen miljardin euron rahoitusta, mutta hallitus ei ole näihin tarttunut. Hoitovajetta ei voi sysätä pelkästään työmarkkinajärjestöjen ratkaistavak-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

si, eikä potilasturvallisuuslaki ratkaise tätä perusongelmaa. Miten hallitus aikoo kantaa vastuun [Puhemies koputtaa] kansalaisten hengestä ja terveydestä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.56 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marraskuussa hallitus käynnisti hankkeen, joka tähtää siihen, että me saamme todella otteen tästä pahenevasta hoitohenkilöstöpulasta ja henkilöstön riittävydestä. Hanke lähti erittäin hyvin käyntiin. Tällä hetkellä maaliskuussa on ollut se tilanne, että nämä työmarkkinaneuvottelut ja niihin liittyvät erimielisyydet ovat jossain määrin haitanneet tämän hankkeen edistymistä. Siinä on tarkoitus käydä läpi — ja suunnitelmat ovat hyvin yksityiskohtaiset — niin koulutusasiat, työnjakoasiat, työkuultuuriasiat kuin ICT:n käyttö, kaikki 15 eri asiaa. Tämä hanke on siis vireillä.

Ja kysymyshän ei ole itse asiassa ollenkaan uusi, aivan niin kuin edustaja Räsänen tuossa viittasi. Tämä on vuosikausia pahentunut tilanne, ja nyt koronan aikana jouduimme tietysti ihan uudella tavalla vaikeuksiin tässä, mutta hallitus on tässä päättäväisesti liikkeellä. Nyt odotamme ja toivomme kovasti, että työmarkkinatilanne selkeytyisi, jolloin me pääsemme vielä voimakkaammin juuri tätä henkilöstön riittävyyskysymystä ratkomaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys kansallisesta itsemäärämisvallasta (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 85/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Ano Turtiainen vkk: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomi on luovuttanut lainsäädäntö- ja budjettivaltaa EU:lle, rahan eurolle, ja nyt ollaan puolustusta luovuttamassa Natolle ja lisäksi vielä terveydenhuoltoa WHO:lle. Kysyn hallitukselta: jääkö tuosta kaikesta mitään jäljelle, kun niistä karsitaan maanpetokset pois? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.57 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun edustaja Turtiaisen puheenvuorossa erityisesti yhteen osaan. Kuvailitte Suomen kaavailevan sellaista tulevaisuutta, jossa luovuttaisimme puolustuksemme Natolle. Riippumatta siitä, minkä ratkaisun teemme liittoutumattomuuden tai Nato-jäsenyyden suhteen, Suomen ensisijainen turva on oma puolustus — yleinen asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto ja myös nämä aivan tuoreeltaan päätetyt lisämiljarit maanpuolustuksemme materiaalivahvuuden varmistamiseksi. Puolustuksemme on aina viime kädessä en-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

sisijaisesti omista käsissämme, ja sellaista maanpuolustustahtoa tämä hallitus haluaa myös ylläpitää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys korkeakouluihin hakevien määrästä ja ensikertalaisikiintiöstä (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 86/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.58 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman! Valborg är traditionellt de studerandes fest och som bäst pågår ansökningsrundan till tredje stadiets utbildning, men antalet sökande är tyvärr mycket lägre än förra året.

Meneillään olevissa hauissa korkeakouluihin ja yliopistoihin hakijamäärät ovat 20 000 pienemmät kuin viime vuonna, vaikka aloituspaikkoja on lisätty. Tämä on huolestuttava kehitys, myöskin ottaen huomioon sen, että hallituksen tavoitteena on, että 2030 mennessä puolet ikäluokasta olisi korkeakoulutettu.

Myöskin näitä siirtymävaiheita pitäisi sujuvoittaa. Tällä hetkellä ensikertalaisikiintiöt käytännössä johtavat siihen, että ellei ole täysin varma siitä, että opiskelupaikka on se, mitä haluaa loppuelämänsä tehdä, niin sitä ei oteta vastaan, jolloin aloitus siirtyy. Kun tämän vielä yhdistää siihen putkijatteluun, joka ulottuu yläasteelle asti — 15-vuotias joutuu tänään päättämään, mitä kirjoittaa ylioppilaskokeissa — tämä kokonaisuus vie kehitykseen, joka ei ole tarkoituksenmukainen ottaen huomioon, että kaipaamme yhä monipuolisempia nuoria. [Puhemies koputtaa]

Kysyn ministeri Kurviselta: Mitä aiotte tehdä? Miten saataisiin hakumäärät nousuun, ja eikö tästä epäonnistuneesta ensikertalaisikiintiöstä olisi syytä luopua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

17.00 **Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme ole vielä analysoineet tämän kevään yhteishaun määriä, mutta totta kai ne tullaan tarkkaan käymään opetus- ja kulttuuriministeriössä läpi. Jaan edustaja Adlercreutzin huolen kyllä. On selvästi havaittavissa — ja keskustelut niin nuorten kanssa kuin sitten vaikkapa lukion opettajien ja rehtorien kanssa kuvaavat sitä — että kyllä nämä opiskelijavalintojen uudistukset ovat lisänneet nuorten arjessa paineita ja jaksamisongelmia.

Olemme tarttuneet tähän asiaan yhdessä hyvän kollegan, opetusministeri Li Anderssonin, kanssa, jonka kanssa olen saanut nyt vuoden hoitaa näitä asioita opetusministeriössä. Olemme pitäneet tämmöisen pyöreän pöydän keskustelun kaikkien korkeakoulujen kanssa, ja olemme laittaneet liikkeelle prosessin, että opiskelijavalinnat uudistettaisiin. Tässä vaiheessa opetus- ja kulttuuriministeriö ei suunnittele ensikertalaisikiintiöstä luopumista —

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

henkilökohtaisesti olen valmis sitäkin tarkastelemaan tiukan harkinnan ja tarkan harkinnan jälkeen. On otettava huomioon, että kun muutoksia tehdään — ja uskon, että niitä tullaan vielä lähiaikoina tekemään opiskelijavalintoihin — siinä täytyy olla siirtymäaika noin 3—4 vuotta, [Puhemies koputtaa] jotta nuoret voivat valmistautua lukio-opintoihinsa.

Puhemies! Totean vielä loppuun sen, että umpiperiä ei koskaan saa koulutuksessa tulla. Myös esimerkiksi ammatillisella tutkinnolla pitää päästä yliopistoon.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia siten, että työ- ja elinkeinotoimisto voisi tarjota yritykselle valmennusta työntekijän palkkaamisessa ja työnantajavalmiuksien kehittämisessä. Valmennus olisi siihen osallistuville yrityksille maksutonta. Palvelun hinta katsottaisiin palvelua käyttävän yrityksen de minimis -tueksi. Lakimuutoksella mahdollistettaisiin myös vuosina 2019—2021 valtakunnallisena hankkeena toteutetun Työllistä taidolla -palvelun vakainaistaminen osaksi työ- ja elinkeinopalveluja.

Esityksen tarkoituksena on tukea yritysten kasvua ja madaltaa yksinyrittäjien ja mikroyritysten rekrytointikynnystä ja sitä kautta nostaa työllisyysastetta. Pienimmillä yrityksillä on usein haasteita löytää resursseja, kehittää rekrytointi- ja työnantajaosaamistaan. Rekrytointeja pidetään usein isona riskinä. Niitä voidaan tehdä sattumanvaraisesti, tai ne voivat epäonnistua. Työvoiman hankkimisen tavat ovat lisäksi nykyään moninaiset. Monet yrittäjät tarvitsevat tietoa, rohkaisua ja apua päästäkseen työnantajuuden alkuun.

Lakiesityksessä ehdotetun, ensisijaisesti kasvuhakuisille yksinyrittäjille ja mikroyrityksille suunnatun valmennuksen tavoitteena on vahvistaa yritysten rekrytointiosaamista sekä työvoiman hankintaan liittyvää osaamista ja työnantajaosaamista. Valmennus olisi lyhytkestoista, kevyttä ohjausta ja tukea, jotka olisi räätälöity yrittäjän tai yrityksen tarpeiden mukaan.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Ehdotetun lakimuutoksen johdosta ei esitetä lisättäväksi työllisyysmäärärahoja, vaan toiminta rahoitettaisiin kohdentamalla uudelleen olemassa olevia resursseja. Lisäksi tarvittavista tietojärjestelmäratkaisuista aiheutuisi jonkin verran kustannuksia, joiden määrä ja rahoitus tarkentuisivat myöhemmin.

Työllisyysvaikutuksia voidaan arvioida Työllistä taidolla -palvelun aiempien tulosten perusteella. Hankkeessa annettiin neuvontaa 7 800 yritykselle, ja yhteensä yrityksiin rekrytoitiin noin 4 000 henkilöä. Käytettävissä olevilla seurantamenetelmillä ei ole kuitenkaan arvioitavissa, kuinka moni rekrytointi olisi jäänyt toteutumatta ilman tätä palvelua. Palvelulla pystyttiin kuitenkin mahdollisesti kasvattamaan rekrytointien määrää tai nopeuttamaan rekrytointia tarjoamalla yrityksille tukea ja neuvontaa. Valmennuksen vaikutavuutta seurattaisiin ja arvioitaisiin osana työ- ja elinkeinopalvelujen kokonaisuutta sekä erillisessä arviointiselvityksessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Lehto.

17.05 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia siten, että TE-toimistot voisivat tarjota yrityksille valmennusta työntekijän palkkaamisessa ja työnantajavalmiuksien kehittämisessä. Valmennus olisi siihen osallistuvalla yritykselle maksutonta, mikä on todella hyvä. Esityksen tavoitteena on madaltaa yksinyrittäjien ja mikroyritysten rekrytointikynnystä. Lisäksi esityksen tavoitteena on tukea yritysten kasvua ja lisätä työnantajayritysten määrää.

Suomessa on yli 290 000 yritystä, ja näistä 93 prosenttia on alle kymmenen hengen yrityksiä. Koko 2000-luvulla uudet työpaikat Suomessa ovat syntyneet pieniin ja keskisuurisiin yrityksiin. Vuosina 2001—2019 pk-yritykset loivat työpaikkoja yli 160 000 hengelle, ja näistäkin noin puolet syntyivät alle 50 hengen yrityksiin.

Suomen Yrittäjien yksinyrittäjäkyselyyn vuonna 2019 vastanneista yrittäjistä jopa kaksi kolmasosaa ilmoitti olevansa kasvuhakuisia. Kasvua ei kuitenkaan välttämättä haeta ensisijaisesti rekrytoinnin ja työnantajayritykseksi ryhtymisen kautta vaan esimerkiksi verkostoitumalla kumppaneiden kanssa sekä uusia tuotteita ja palveluja lanseeraamalla. Hieman yli puolet edellä mainittuun kyselyyn vastanneista piti merkittävimpänä kasvua rajoittavana tekijänä sitä, että yrittäjä ei voi lisätä omaa työaikaansa. Seuraavaksi yleisimmäksi syyksi nähtiin työllistämisen kalleus ja siihen liittyvät riskit. Erityisesti yksinyrittäjillä ulkopuolinen tuki ja ohjaus voisivat vähentää koettua riskiä ensimmäiseen rekrytointiin.

Arvoisa puhemies! Suomen Yrittäjien neuvontapuhelimeen tulee vuosittain kymmeniätuhansia yhteydenottoja pienyrittäjiltä, jotka kaipaavat apua työsuhteisiin ja rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä. Siksi on perusteltua, että osana julkisia työvoima- ja yrityspalveluita yksin- ja pienyrittäjille tarjotaan maksutonta valmennusta rekrytointiin ja työnantajuuteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkelä.

17.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Todettakoon alkuun, että esitys on ilmeisen hyvä ja perusteltu ja tällaiselle on tarvetta. Mutta sitä ihmettelen, miksi itse asiassa tällaisessa asiassa tarvitaan lainsäädäntöä, sitä, että eduskunnan tasolla täytyy säätää tällaisesta ihan selvästä maalaisjärjen käyttämisestä. Eli kun Suomella on perinteisesti ollut sellainen

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

maine, että meillä on aika itseohjautuva yhteiskunta, kykyä terveen järjen ja maalaisjärjen käyttöön, eikä kaikkea tarvitse aina kysyä ylhäältä päin, niin kuin joissain itäisemmissä kulttuureissa, niin miten me olemme päätyneet tällaiseen tilanteeseen, että vaikka tämäkään nyt ei edes aiheuttaisi lisää kustannusvaikutuksia — ei tarvitsisi antaa edes lisää määrärahoja — niin tällaisen koulutuksen järjestämiseksi pitäisi säätää erillinen laki? Kuulostaan hyvin erikoiselta ja pistää kysymään, paljonko tällaista tehottomuutta ja byrokratiaa noin ylipäänsä tällä hetkellä on työvoimahallinnossa ja paljonko sitä jää sinne vielä roikkumaan, kun tämä selvä epäkohta korjataan. No, hyvä, jos korjataan ja yritykset saavat valmennusta työntekijöiden palkkaamiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

17.08 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kyllä hyvä ja kannatettava. Tässä on kuitenkin huomioitava sellainen näkökulma, että jokin meidän työmarkkinoilamme mättää, kun vuodesta toiseen meillä työnantajayritysten määrä ei lainkaan nouse, vaikka yksinyrittäjien määrä koko ajan on kasvanut. Viimeisessä kymmenessä vuodessa on tullut 40 000—50 000 uutta yksinyrittäjää. Toki heistä osa on sellaisia, että he lähtevätkin siitä, että työllistävät itse itsensä ja myyvät omaa osaamistaan, mutta siellä joukossa on varmasti paljon myös niitä, joilla olisi tavoitteena työllistää ja kasvattaa sitä yritystään, mutta sen kynnyks on niin korkea.

No, tämä on nyt yksi tapa yrittää auttaa tässä asiassa, ja jo aikaisemmin oli myöskin näihin työn sivukuluihin liittyviä asioita. Mutta kyllä jotenkin siinä yrittäjäriskin kohdallakin täytyisi miettiä, onko se ihan kohdallaan, onko se yksinyrittäjälle — vaikka parturille — riski ruveta työnantajaksi. Kun hän ottaa yhden henkilön oman työnsä lisäksi, niin tulee riskit kaikista: tulee riskit sairauslomista, tulee riskit siitä, miten siitä työntekijästä pääsee eroon, jos ei pärjää siinä työtehtävässään, ja monta muuta asiaa tulee vastaan. Tämä on kyllä sellainen kohta, joka meidän pitäisi ymmärtää, että tässä on valtava työllistämispotentiaali. Mutta samaan aikaan jotain on pielessä, jos edes huolimatta siitä, että talous on kasvanut erinomaisesti — kuten tässä pitkän aikaa oli ennen näitä viimeaikaisia vaikeuksia — työnantajayritysten määrä ei ole lainkaan kasvanut. Eli tämä on yksi pieni askel oikeaan suuntaan, mutta pitäisi ottaa isompi kuva vielä siitä, mikä tässä oikeasti mättää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kotiaho, edustaja Kotiaho poissa. — Edustaja Hoskonen.

17.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on lähes 300 000 yritystä, jotka työllistävät puolitoista miljoonaa ihmistä suurin piirtein, ja niistä yrityksistä 93 prosenttia on näitä alle 10 hengen yrityksiä. Aivan kuten ministeri omassa puheenvuorossaan hyvin kuvasi, niiden yksinyrittäjien tukemisestahan tässä on periaatteessa kysymys. Elikkä halutaan, että se yksin yrittävä ihminen saisi valtiovallan taholta tai viranomaisten taholta tukea sille, että hän voisi harkita työvoiman palkkaamista vaikka yhden henkilön verran siihen omaan yhden hengen yritykseensä. Siitähän se kasvu lähtee.

Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin hyvänä ja kannatettavana, ja toivoisin tähän lisää vielä sen verran, että kun Sipilän hallituksen aikana poistettiin noin 300 erilaista normia, kevennettiin byrokratiaa, ja yrittäjyyspuolella sitä todella paljon on, niin toivoisin, arvoisa ministeri, sitä tähän. Ymmärrän, että tämän hallituksen esityksen puitteissa sitä ei tieten-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

kään voida tehdä eikä nykyiseen hallitusohjelmaan voi enää tehdä isoja muutoksia olemassa olevan ajan puitteissa, mutta tuleville hallituksille esittäisin toivomuksen, että ihan todellisuudessa meidän pitää purkaa erilaista lupabyrokratiaa tästä maasta ihan oikeasti. Meillä miljardien investoinnit seisovat tulla jonossa sen tautta, kun ei ole lupia, taikka se joku byrokratian kukkanen estää asian lähtemisen liikkeelle. Siihen tällä yhteiskunnalla ei ole enää varaa.

Toivoisin, että tämä otetaan vakavasti, koska ilman yrittäjyyttä tässä maassa meillä ei pystytä näitä isoja otettuja velkoja koskaan maksamaan pois. Julkiselle puolelle tarvitaan työvoimaa lisää esimerkiksi terveydenhuoltoon, sen me kaikki tiedämme, mutta ei ilman avoimen sektorin vapaita työpaikkoja, jos niitä ei pystytä täyttämään. Sieltä kautta yritykset saisivat omaan taseeseensa kerättyä rahaa ja sitä kautta palkattua uutta työvoimaa ja sitä kautta kertymään verotuloja ja eläkevakuutusmaksuja ja muita yhteiskunnan hyväksi. Ilman tätä yhtälöä, joka toimisi näin, niin kuin sanoin, tätä hyvää kehitystä ei pystytä tässä maassa takaamaan. Yrittäjät ovat tämän maan selkäranka, ja jos avoin sektori voi hyvin, silloin koko Suomi voi hyvin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle työehtodirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 60/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.13 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme hallitusohjelmassa sitoutuneet parantamaan vaihtelevan työajan sopimuksella työskentelevien asemaa vahvistamalla työajan vakiintumista lainsäädännössä. Vaihtelevan työajan sopimuksilla tarkoitetaan kaikkia sellaisia työsopimuksia, joissa työaika vaihtelee työnantajan tarjoaman työn määrän mukaan työsopimuksessa sovitun vähimmäismäärän ja enimmäismäärän välillä, esimerkiksi 10 ja 20 viikkotunnin välillä. Myös sopimukset, joissa työntekijä sitoutuu tekemään työnantajalle työtä erikseen kutsuttaessa, kuuluvat tähän kategoriaan.

Vaikka vaihtelevan työajan sopimukset, esimerkiksi nollatuntisopimukset, voivat tuoda työntekijälle elämäntilanteeseen sopivaa vapautta ja työnantajalle joustoja työvoiman tarpeista riippuen, voivat ne myös luoda huolta silloin, kun pienillä vähimmäistunneilla pitä-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

si turvata oma ja ehkä perheenkin elanto. Työnantajalla olisi nyt jatkossa vahvempi velvollisuus tarkastella vaihtelevan työaikaehdon vastaavuutta työnantajan työvoiman tarpeeseen. Työaikaehdolla tarkoitetaan tuntimäärää, joka työsopimuksessa on sovittu. Tarkastelu tulisi tehdä vähintään 12 kuukauden välein. Työntekijälle tulisi tarjota vähimmäistyöajan nostamista, jos tarkastelujaksolla toteutuneiden työtuntien määrä ja työnantajan työvoiman tarve osoittavat, että työntekijän vähimmäistyöaika voitaisiin määritellä korkeammaksi. Eli jos esimerkiksi nollatuntisopimuksella työskentelevän työntekijän työtunnit ovat tarkastelujaksolla vakiintuneet 10–30 tuntiin viikossa ja työnantajan työvoiman tarpeen arvioidaan pysyvän samana, työntekijälle tulisi tarjota vähimmäistyöajan nostamista 10 tuntiin viikossa.

Tällä esityksellä toteutamme lisäksi avoimia ja ennakoitavia työehtoja koskevan Euroopan unionin direktiivin eli niin sanotun työehtodirektiivin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Työehtodirektiivin tarkoituksena on parantaa etenkin epävarmemmissa työsuhteissa työskentelevien työntekijöiden asemaa edistämällä heidän työehtojensa ennakoitavuutta. Työehtodirektiivin täytäntöönpanemiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia muun muassa työsopimuslakiin, merityösopimuslakiin sekä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annettuun lakiin.

Työnantajan on nykyisinkin annettava työntekijälle selvitys keskeisistä työnteon ehtoista työnteon alkaessa. Työehtodirektiivin vuoksi selvityksen tietosisältö laajenisi. Lisäksi selvitys olisi annettava aiempaa nopeammin ja nykyistä lyhyemmissä työsuhteissa. Määräaikaisen tai osa-aikatyötä tekevän työntekijän pyytäessä työnantajan olisi jatkossa annettava kirjallinen ja perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää työsopimuksessa sovittua säännöllistä työaikaa tai sitten työsopimuksen kestoaikaa. Lisäksi, jos työnantajalla on lakiin tai työehtosopimukseen perustuva velvollisuus tarjota työntekijälle työn edellyttämää koulutusta, tällaisen koulutuksen olisi oltava työntekijälle maksutonta ja koulutus olisi luettava työajaksi.

Työehtodirektiivistä aiheutuu muutoksia myös vaihtelevan työajan sopimuksia koskevaan sääntelyyn. Esityksessä ehdotetaan sääntelyä siitä, missä tilanteissa työvuoron teettäminen edellyttäisi työntekijän suostumusta. Lisäksi työnantajan peruuttaessa työvuoron myöhemmin kuin 48 tuntia ennen työvuoron alkamista työntekijälle olisi maksettava kohtuullinen korvaus peruuntumisesta aiheutuneesta haitasta, jos työntekijällä ei olisi muutoin oikeutta korvaukseen tai palkkaan työsopimuslain, työehtosopimuksen tai sovitun työvuoron sitovuuden perusteella.

Kokonaisuutena nämä hallitusohjelmasta sekä työehtodirektiivistä juontuvat esitykset vahvistavat reilun työelämän pelisääntöjä ja työntekijän asemaa.

Esityksessä ehdotettavien lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1. päivänä elokuuta tänä vuonna työehtodirektiivin täytäntöönpanon aikataulusta johtuen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Lehto.

17.18 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Esityksen tarkoituksena on vahvistaa työajan vakiintumista vaihtelevan työajan sopimuksissa. Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön avoimia ja ennakoitavia työehtoja Euroopan unionissa koskeva direktiivi. Lausuntopalautteiden mukaan esityksessä olisi mahdollistettava työehtodirektiivin täytäntöönpanevista säädöksistä poikkeaminen työehtosopimuksilla täysimääräisesti siinä laa-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

juudessa kuin se on direktiivissä sallittu. Tätä näkemystä on esitetty niin palkansaaja- kuin työnantajapuoleltakin, ja se on aina hyvä, jos työmarkkinaosapuolet ovat samaa mieltä.

Nollatuntisopimuksia koskeva tarkasteluelvelvoite ei koskisi tilanteita, joissa nollatuntisopimuksesta on sovittu työntekijän aloitteesta. Tilastokeskuksen mukaan noin 40 prosenttia nollatuntisopimuksella työskentelevistä oli halunnut tällaisen joustavan työsopimuksen.

Arvoisa puhemies! Tilastokeskuksen arvioiden mukaan tarkasteluelvelvoitteen piiriin kuuluvia nollatuntisopimuksia on noin 63 600 kappaletta. Nollatuntisopimuksia tai osa-aikaisuutta ei ole syytä vastustaa silloin, kun kyse on työntekijän tahdosta, siis oikeasta tahdosta. Esimerkiksi opiskelijalle tai pienen lapsen vanhemmalle on varmasti hyvä, että täysipäiväistä työtä lyhyempää työaikaa on tarjolla ja työvuoroja voidaan tarjota joustavasti. Sen sijaan tilanteissa, joissa työntekijä haluaisi tehdä töitä täysipäiväisesti ja töitä on tarjolla, on hyvä pääsääntö, että osa-aikaisille työntekijöille tarjotaan ensin lisätunteja ja vasta sitten palkataan uusia osa-aikaisia työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Satonen.

17.19 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä vaihtelevan työajan kysymyksessä on kyse asiasta, josta on oikeastaan jo vuosia mietitty, millä tavalla se olisi järkevintä tehdä, ja aivan kuten edustaja Lehto tässä sanoi, huomattava osa näistä normaalia lyhyempää työaikaa tekevistä haluaa tehdä sitä itse omasta tahdostaan. Jos he ovat esimerkiksi opiskelijoita tai pienten lasten vanhempia tai muita, joilla on sitten tarve muista syistä johtuen tehdä lyhyempää työaikaa, se tulee sallia. Ne ovat tärkeitä työpanoksia, mutta se on myöskin heidän oman toimeentulonsa kannalta tärkeää.

No sitten on tietysti se ryhmä väkeä, joka haluaisi tehdä kokoaikaista tai lähes kokoaikaista työaikaa ja joka ei saa riittävästi niitä tunteja, ja sitähan tässä nyt pyritään ratkaisuun. Voi olla, että tässä on nyt löydetty ihan kohtuullinen kompromissi tämän asian suhteen. Helppoa se ei ole, ja sielläkin tulee taas sitten toinen puoli vastaan, että ei myöskään voida tehdä tätä järjestelmää niin tiukaksi, että se rupeaa sitten vähentämään työn tarjontaa, koska siinä tilanteessa sitten taas ihmiset menettävät näitä työtilaisuuksia, jos työnantajan kannalta tämä sääntely menee liian tiukaksi.

Joten tässä täytyy tätä tasapainoa hakea. Voi olla, että tässä ollaan nyt aika lähellä sitä oikeaa linjausta. Kannattaa vielä kuitenkin valiokuntatyössä katsoa sitten tarkalleen nämä esitykset ja asiantuntijakuulemiset tarkkaan kuulla ja huomioida siinä myöskin työmarkkinajärjestöjen ja toisaalta myöskin sitten yksittäisten työntekijöiden ja yksittäisten työnantajien näkemykset, mutta uskoisin, että tässä ollaan aika hyvin onnistuttu löytämään järkevä tasapaino.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Satonen äsken hyvin kuvasi, ymmärrän tämän tällaisissa työsuhteissa olevien ihmisten ongelman koskien työaikaa ja siitä saatava palkkaa. On aivan oikein, että heidän asemaansa kohennetaan ja varmistetaan se, että kaikki menee parhain päin, ettei synny tämmöisiä vääriä tilanteita, joissa ihmisen työaikaa taikka hänen pientä palkkaustaan käytettäisiin hyväksi.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Mutta tämä toisaalta sitten avaa keskustelun siitä, mitä äsken edellisessä päiväjärjestyksen kohdassa sanoin. Elikkä meidän pitäisi pyrkiä yhteiskuntana siihen — ja varmaan Euroopan unionillekin sopii se — että vaikka se olisi vähäinenkin työmäärä, joka olisi saatavissa, niin joku ihminen tulee sen työn tekemään. Meidän pitäisi sitä byrokratiaa poistaa niin, että ihminen voisi ottaa sen määräaikaisen työn vastaan. Ja sitten taas ymmärrän sen, että hänellä on oikeus työttömyyskorvaukseen siltä ajalta, kun töitä ei ole. Tämä väli pitäisi laittaa kuntoon, että ihminen, vaikka opiskelija, voisi ottaa vastaan vain lyhyttä työaikaa. On paljon ihmisiä, jotka haluavat tehdä vain sitä lyhyttä työaikaa, vaikka perheen takia — lapset ovat pieniä — tai jonkun muun syyn takia, mikä on erittäin hyvä syy perheen kannalta, oman elämän kannalta. Meidän pitäisi saada joustoja työmarkkinoille yhteistyössä — työntekijöiden ja työnantajien, yrittäjien välillä — niin paljon, että saataisiin syntymään sopimus, jossa tällaiset lyhyetkin työpätkät voitaisiin hyödyntää, ja sitten se työttömyyskorvaus, mikä sen jälkeen alkaa taas kerääntyä, kun se työ loppuu, saataisiin joustamaan niin, että kaikki pienet työsuhteet voitaisiin ottaa hyötykäyttöön. Minun ymmärryksen mukaan tähän on tässä valtakunnassa paljon pyrkimystä ja halua. Ainakin Suomen Yrittäjät on siitä monta kertaa puhunut. Lämpimästi kannatan sitä ajatusta, että tällaisia nopeita työsuhteita pystyttäisiin hyödyntämään, koska jos tämä pystytään tekemään, se johtaa hyvin nopeasti siihen, että yrittäjä, joka on vaikka kiireisenä sesonkiaikana pulassa, kun ei saa työvoimaa, ja lyhyt työpaikka olisi saatavissa... Toivoisin, arvoisa ministeri, että te tähän hyvällä osaamisellanne vaikuttaisitte positiivisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

17.24 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lehto käytti täällä puheenvuoron näistä mahdollisuuksista — miten niitä voitaisiin laajentaa — mutta tässä esityksessä näitä työehtosopimusten toisinsopimismahdollisuuksia on laajennettu tämän lausuntokierroksen jälkeen, eli se laajentaa tätä kautta niitä mahdollisuuksia. Ja tässä lakiesityksessä, tässä hallituksen esityksessä, on nyt sitten direktiivin sallimat TES-mahdollisuudet käytössä.

Mitä tulee sitten näihin vaihteleviin työtarpeisiin, siis työnantajan puolelta eri aikoina tehtävään työhön, niin totta kai se on mahdollista, mutta tässä haetaan sitä, että kun tietty työmäärä on jatkuvaa, niin siihen tulisi myös sitten jatkuvuutta työntekijän näkökulmasta, ja siksi tähän tulee nyt tämä tarkastelujakso, ja siihen tulisi tämä minimimäärä, johon se sitten asettuisi. Eli vähän niin kuin molemmat osapuolet saisivat tässä sitä, mitä tavoittelevat. Ymmärrän kyllä, että esimerkiksi sesonkityössä työajan vaihtelu on isoa, ja tiedämme, että palveluissa, kaupan alalla, ravintola-alalla, monilla aloilla tätä vaihtelua tarpeessa toki on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi
Hallituksen esitys HE 61/2022 vp

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan nytkin se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.26 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyysturvatehtävien toimeenpanossa on ilmennyt, ettei toimivalta työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisesta ole jakautunut tarkoituksenmukaisella tavalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien ja sitten taas toisaalta TE-toimistojen välillä. Nythän työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tai TE-toimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysetuuden maksajalle työttömyysetuutta hakevan työnhakijan etuuden saamisen edellytyksistä, eli tämä on se tehtävä, josta tässä puhutaan.

Hallitus esittää nyt, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille siirrettäisiin lisää toimivaltaa antaa omien asiakkaidensa työttömyysturva-oikeutta koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja. Olisikin perusteltua, että kuntien ja TE-toimistojen toimivalta antaa omia asiakkaitaan koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja vastaisi pääasiassa tosiasiallista tilannetta.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille siirtyväksi esitetyt työttömyysturvatehtävät koskevat sellaisten työvoimapolitiittisten lausuntojen antamista, jotka nykyisin annetaan kuntien asiakkaiden osalta kussakin TE-toimistossa toimialueellaan. Näiden tehtävien siirtyminen kuntien tehtäviksi tarkoittaisi sitä, että kunnan asiakkaana olevaa työnhakijaa koskevat työttömyysturva-asiat käsiteltäisiin jatkossa pääasiassa joko kunnassa tai valtakunnallisesti keskitetyksi tällaisia harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä hoitavassa Uudenmaan TE-toimistossa. Lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilun kokeilualueiden kunnille tulisi mahdollisuus Uudenmaan TE-toimiston lisäksi käsitellä ja antaa työvoimapolitiittinen lausunto työnhakijan opintojen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta tilanteissa, joihin ei liity harkintaa.

Valtakunnallisesti keskitettyjä työttömyysturvatehtäviä hoitavalle Uudenmaan TE-toimistolle mahdollistettaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien asiakkaita koskevien lausuntojen antaminen muistakin kuin harkintaa vaativista asioista sen hoitaessa omaan toimivaltaansa kuuluvia valtakunnallisesti keskitettyjä työttömyysturvatehtäviä. Tämä vastaisi Uudenmaan TE-toimistolla olevaa toimivaltaa kunkin TE-toimiston osalta.

Ehdotetut muutokset selkiyttäisivät ja sujuvoittaisivat kokeilualan kunnan asiakkaana olevan työnhakijan työttömyysturvaprosessia. Tämä turvaisi työnhakijan työttömyysturva-asian viivytyksetöntä käsittelyä. Esitetyt muutokset eivät vaikuttaisi menojä lisävästi tai vähentävästi valtion tai kuntien talousarvioon.

Lisäksi esitetyillä muutoksilla vahvistettaisiin kuntien roolia työttömyysturva-asioden toimeenpanossa. Huomioiden hallituksen linjaaman TE-palvelujen myöhemmin pysyvän

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

kuntasiirron sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen jatkumisen eduskunnan päätöksen mukaisesti vuoden 24 loppuun olisi nyt tarkoituksenmukaista siis vahvistaa kuntien roolia pysyvään tilanteeseen valmistautumisen näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Lehto.

17.29 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Lähes kaikki esitysluonnoksesta lausuntonsa antaneet tahot pitivät esityksessä ehdotettuja muutoksia lähtökohtaisesti kannatettavina. Lausunnonantajien tärkein näkemys oli se, että ehdotetut muutokset sujuvoittavat, nopeuttavat ja selkeyttävät työnhakijan työttömyysturvaprosessia.

Monet lausunnon antaneet tahot ovat nostaneet kuitenkin esiin huolen asiantuntijoiden riittävästä perehdytyksestä muuttuvan lainsäädännön johdosta erityisesti työ- ja elinkeinotoimistoista kokeilun alueen kuntiin siirtyvien asiantuntijoiden osalta. Lausunnon antaneet tahot kiinnittivät huomiota myös resurssien riittävyyteen sekä resurssien tarkoituksenmukaiseen jakoon työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilun alueen kuntien välillä huomioiden tässä esityksessä ehdotetut muutokset sekä muun muassa 2.5.2022 voimaan tulevat työnhakijan palveluprosessiin liittyvät muutokset.

Arvoisa puhemies! Elikkä ensi kuun alussa tulee voimaan erittäin suuri määrä työvoimapalveluihin liittyviä muutoksia, kuten esimerkiksi aktiivimalli kakkonen. Lisäksi työllisyyden kuntakokeiluun liittyy merkittävä tietojärjestelmähanke, joka vaatii myös henkilöstöltä koulutusta. Tärkeintä tässä muutostilanteessa olisi varmistaa, että työvoimaviranomaisten resurssit riittävät asiakkaiden palvelemiseen viivytyksettä, jotta asiakkaisiin ei kohdisteta perusteettomasti sanktioita sen takia, ettei heitä ehditty palvella asianmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani esityksen voimaantumisen ajankohdasta. Pitäisikö voimaantumisaikajankohdan olla ennemminkin vähän myöhemmin kuin mahdollisimman pian, jotta tietojärjestelmä uudistukseen liittyvät toimenpiteet saadaan ensin alta pois ja varmistetaan resurssien riittävyys?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

17.31 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Pidän kyllä tätä esitystä erittäin kannatettavana. Avainasia on tässä nimenomaan tämä joustavuus ja se, että kunnille annetaan enemmän oikeuksia — tietysti myös vastuuta — näiden palveluiden järjestämisessä.

Sikäli kuin muistan oikein, tästä asiasta keskusteltiin jo aiemmin, ja oikeastaan tämä jatkuvasti aiheuttaa ongelmia. Kun nyt siirretään TE-hallinnolta kunnille isompaa roolia työllisyyden hoidossa ja sitten taas toisaalta kunnat käyttävät osassa apuna yksityisiä palveluntuottajia, niin nämä kysymykset siitä, mikä on tiedonsaantioikeus kenelläkin, kuka saa tehdä mitään tehtäviä, aiheuttavat jatkuvasti haasteita.

Ja kun kuuntelee työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa esimerkiksi kuntien lausuntoja ja myös Kuntaliiton lausuntoja, niin hyvin jyrkästi on arvosteltu nimenomaan tätä joustamattomuutta, eli asioita voitaisiin tehdä paljon tehokkaammin. Se tehokkuus toimisi silloin nimenomaan työnhakijan eduksi, koska sitä me tässä tavoitellaan, että mahdollisimman nopeasti ihmiset pääsevät töihin, ja sitä varten tämä koko järjestelmä on olemassa.

Ymmärtääkseen tässä otetaan nyt yksi pieni askel eteenpäin, ja hyvä niin.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.33 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin sitä joustoa minäkin kaipaan. Toki jonkun verran tunnen tätä kuntakokeilua ja siihen liittyviä ongelmia kotikuntani osalta. Siinä oli selviä vaikeuksia, mutta toki siinä ollaan jotenkin mukana. Mutta se suoraan kuntaan tuleva apu taisi mennä kiville.

Mutta se tärkein asia, niin kuin edustaja Satonen omassa puheenvuorossaan hyvin kuvasi: Toivoisin, arvoisa ministeri ja myös kaikki hallituspuolueiden jäsenet ja kaikki Suomen kansan edustajat — koskee myös oppositiota — että päästäisiin tässä suomalaisessa työllistämisyjärjestelmässä joustavuuteen, koska siellä on hyvin erilaisia kohtaloita ihmisillä, kun ei ole töitä, ja sitten monesti niitä esteitä, miksi niitä töitä ei ole, pitää vain madaltaa ja pyrkiä se ihminen saamaan keinolla millä hyvänsä työn syrjään kiinni. On varmaan niin, että siellä voi olla hyvinkin vaikeita tapauksia, joissa ehkä ensimmäisellä yrittämällä se työpaikka ei löydy tai ei pystytä saamaan hänelle vaikka tämmöistä tuettua työtä, että esimerkiksi menee vaikka kunnalle johonkin sellaiseen työtehtävään mukaan, jossa sitten pikkuhiljaa mielenkiinto siihen työtehtävään herää. Näitä hyviäkin esimerkkejä kotikunnastakin löytyy paljon.

Elikkä tämä on valtava mahdollisuus, joka pitää käyttää hyväksi, mutta siihen tarvitaan mukaan totta kai työvoimaviranomainen, siihen tarvitaan kunnan osaava henkilöstö, ja sitten tarvitaan tietenkin paikallisia yrityksiä mukaan siihen kehään. Silloin saadaan syntymään paketti, joka on todella toimiva ja tehokas.

Toivoisin, että tällä tiellä voitaisiin edetä. Tämä kuntakokeilu on siinä hyvä alku, mutta sitä tarvitsee jalostaa. Ei varmaan tämän hallituksen aikana kerkiä, mutta kun edustaja Satonen ehkä edustaa sitten seuraavassa hallituksessa jopa ministerin paikalla, niin tämä olkoon hänelle saatesanoina tulevaa kautta varten.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

17.34 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä olemme kuulleet hyviä puheenvuoroja, muun muassa edustaja Hoskoselta ja edustaja Satoselta. On helppo yhtyä niiden sisältöön ja myös niihin kiitoksiin, että tämä esitys on tervetullut kuntakokeilun jatkaminen tai muuttaminen, ja nimenomaan siihen, että etsitään sujuvampia palveluprosesseja ja asiakaslähtöisyyttä, mitä tässä on esille tuotu. Se lopulta kuitenkin tarkoittaa tehokkuutta niin asiakkaan näkökulmasta kuin yhteiskunnankin näkökulmasta.

On aivan selvää, että kuntien vahvuuksia ovat esimerkiksi lähipalvelut ja monialaisten palvelujen integrointi mutta myös paikallisten työnantajien ja esimerkiksi välityömarkkinoiden tuntemus sekä toisaalta myös vakiintunut ja toimiva yhteistyö näiden kaikkien kanssa, ja tätä kannattaa tietysti olla vahvistamassa. Tässä tuotiin esille, että tiettyjä haasteita ja ongelmia on ollut, mutta pitää uskaltaa kokeilla ja tehdä, ja tässä mielestäni on hyvää nimenomaan se, että tässä lähestytään tätä tilannetta asiakaslähtöisesti ja sujuvan palveluprosessin näkökulmasta. Eli toivotaan, että tämä saadaan käyttöön, ja jokainen, joka esimerkiksi tämän kautta voidaan työn syrjään kiinni saada, on tietysti voitto henkilökohdallisella tasolla tälle ihmiselle mutta myös meidän yhteiskunnallemme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

17.36 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista tämän asian osalta ja kannatuksesta tälle. Tästä on käyty keskustelua.

Edustaja Lehto kantoi huolta — Lehto ei taida olla siellä — siitä, että työmäärä lisääntyisi. Tässä työmäärä lisääntyy tosi vähäisesti. Itse asiassa tällä hetkellä kuntien ja TE-toimistojen välillä on jatkuvaa ilmoittelua juuri tämän ongelman takia, ja tämä ilmoittelu nyt tulee ainakin vähenemään, jos ei poistumaan. Ainakin se vähenee merkittävästi. Eli sellaista resurssiongelmaa tästä ei kyllä tule, vaan tämä päinvastoin helpottaa tilannetta. Sitten kuitenkin kunnilla on viime kädessä aina mahdollisuus siirtää nämä päätökset tehtäväksi Uudenmaan TE-keskukselle, jolle on nämä vaativimmat lausunnot keskitetty. Joten kiitos esityksen kannatuksesta ja valiokunnassa sitten jatkoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Kiitoksia ministerille myös.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Nyt lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan niitä aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.38 **Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vihdoinkin pitkän työn ja monien vaiheiden jälkeen olemme matkalla kahden erittäin tärkeän EU-direktiivin täytäntöönpanossa Suomen lainsäädännössä ja tällä kertaa tekijänoikeuslaissa. Tämä hallituksen esitys käsittelee tekijänoikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla koskevan direktiivin ja verkkolähetysdirektiivin toimeenpanoa Suomessa.

Polku tällä hallituksen esityksellä on ollut hieman poikkeuksellinen ja hieman mutkikas. Tästä hallituksen esityksestä lähti luonnos lausuntokierrokselle viime syksynä, syksyllä 2021, ja tällä lausuntokierroksella lausuntopalaute oli poikkeuksellisen laaja, noin 1 800 sivua — aivan valtava määrä. Lausuntopalaute oli myös poikkeuksellisen kriittistä. Erityisesti kritiikkiä tuli siitä, että katsottiin, että hallituksen esityksen luonnos viime syksynä ei ollut riittävä tekijöiden, eli taiteilijoiden ja tekijänoikeuksien oikeudenhaltijoiden, näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Tämän seurauksena, kun palautemäärä oli näin valtaisa ja sisältö oli näin kriittinen, järjestin marraskuun lopulla kaksi isoa pyöreän pöydän tilaisuutta, joissa kävimme tätä asiaa läpi, ja kerroin, että hallituksen esitysluonnokseen tullaan tekemään merkittäviä muutoksia, joilla pyritään nämä puutteet parantamaan. Järjestimme samalla kertaa ja samaan aikaan myös laajan kuulemisen monisatapäiselle yleisölle, ja mielestäni se oli erittäin järkevää ja kohtuullista, kun esitys on poliittisesti näin merkittävä ja ensimmäiseen luonnokseen sisältyi niin paljon kritiikkiä.

Puhemies! Voisinkin todeta, että tämän hallituksen esityksen osalta on harjoitettu poikkeuksellisen avointa ja poikkeuksellisen vuorovaikutteista valmistelua eri sidosryhmien ja eri intressitahojen kanssa. Jatkovalmistelussa tehtiin muutoksia, jotka kohdistuivat lähes yksinomaan pykäliin, jotka direktiivissä edellytetään muutettaviksi. Teimme sellaisen ratkaisun — ja minä tein vastuuministerinä sellaisen ratkaisun — että alkuperäiseen hallituksen esitysluonnokseen verrattuna otimme tähän lopulliseen hallituksen esitykseen lähinnä ne muutokset, joita direktiivi edellyttää. Elikkä jätimme tekemättä paljon sellaisia muutoksia, jotka olisivat varmaan tarpeellisia ja voisivat olla järkeviäkin, mutta ne eivät ole direktiivin edellyttämiä, vaan ne ovat ikään kuin Suomen sisäistä kulttuuripolitiikkaa ja tekijänoikeuksien huoltamista.

Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa mittavassa hallituksen esityksessä on noin kuusi merkittävää kokonaisuutta, joita tekijänoikeuslakiin ehdotetaan muutettaviksi direktiivien pohjalta: 1) rajat ylittävät tekijänoikeuden rajoitukset ja sopimuslisenssit, 2) tekijän aseman parantaminen sopimustilanteessa, 3) edelleenlähettämisen teknologianeutraalisuus ja oheispalveluiden alkuperämaaperiaate, 4) lehtikustantajien uusi lähioikeus, 5) näyttelijöiden lähioikeuden parantaminen pohjoismaiselle tasolle ja 6) verkkosisällönjakopalveluita koskeva uusi sääntely.

Puhtaasti aikataulusyistä joitain asioita oli välttämätöntä jättää tämän lakiehdotuksen ulkopuolelle. Jatkovalmisteluvaiheessa tein päätöksen, että hallituksen esitykseen todella tulevat vain ne muutokset, joita nämä direktiivit edellyttävät. Sen lisäksi yksi kansallinen selkeä lisäys tehtiin, elikkä tämä näyttelijöiden aseman vahvistaminen.

Ripeä eteneminen tämän esityksen kanssa, puhemies, on ollut ja on edelleen myös täällä eduskunnassa välttämätöntä siksi, että olemme pahasti myöhässä näiden direktiivien implementoinnissa Suomen lainsäädäntöön. Euroopan unioni edellyttää, että nämä direktiivit pitäisi saattaa voimaan kesäkuussa 2021, elikkä olemme lähes vuoden myöhässä. Tämän vuoksi Euroopan unionin komissio on aloittanut rikkomusmenettelyn Suomea vastaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jos emme saa tätä lainsäädäntöä hoidettua Suomessa, joudumme maksamaan EU:lle sakkoja. No, vielä niitä sakkoja ei ole tuomittu ja vielä mitään ei ole menetetty, kun toimimme edelleenkin rivakasti.

Arvoisa puhemies! Olen tiede- ja kulttuuriministerinä ottanut tämän sillä lailla sydämeniakseni, että olen halunnut tämän lainsäädännön hoitaa kuntoon, koska olen sellainen ihminen, että tykkään tarttua toimeen ja hoitaa kuntoon asioita, mitä minulle annetaan.

Puhemies! Lakihankkeen valmistelussa osoitin yhteiseksi tavoitteeksi paitsi direktiivin noudattamisen myös tekijöiden aseman parantamisen. Korostan sitä, että näiden direktiivien tarkoitus ja tavoite on parantaa digitaalisessa ympäristössä ja digitaalisessa maailmassa taiteilijoiden ja tekijöiden asemaa. Se on näiden eurooppalaisten puitelakien, direktiivien, se lain tarkoitus.

Puhemies! Julkisuudessa on ollut keskustelua siitä, että minkälaisia linjoja tämän lain valmistelussa on tehty, ja voin sanoa avoimesti, että oma linjani ja oma arvovalintani asias-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

ta vastaavana ministerinä on ollut painottaa tekijöiden asemaa. Valitettavasti, niin paljon kuin sosiaalinen media ja eri digitaaliset sisällönjakopalvelut ovat tuoneet mahdollisuuksia niin tekijöille kuin kuluttajille, on syntynyt myös epäterveitä tilanteita arvoketjussa, jossa se alkutuottaja on kaikista heikoimmassa asemassa. On jotenkin hirveän kuvaannollistakin se, että siirryn huomenna maa- ja metsätalousministeriksi, koska silläkin puolella on se tilanne, että se, joka eniten tekee, saa kaikista vähiten, ja mielestäni kulttuurialalla on ihan sama tilanne. Ja tosiasia vain on, että jos ei ole taiteilijoita, ei ole taidetta, ja jos ei ole viljelijöitä, ei ole viljaa, ja tämä mielestäni täytyy huomioida.

Ulkopuolelle siis jätettiin lopullisesta hallituksen esityksestä ne asiat, joita direktiivi ei edellytä, ja taustalla on myös niiden kohdalla se, että ne kaikki eivät olleet todellakaan helposti edistettäviä vaan olisivat vaatineet todella syvällistä ja tarkkaa valmistelua. Tällaisia kysymyksiä tullaan tarkastelemaan jatkovalmistelussa, Suomen tekijänoikeusjärjestelmän modernisoinnin seuraavassa vaiheessa. Tähän seuraavaan vaiheeseen tartutaan siinä vaiheessa, kun nämä kaksi direktiiviä on saatu toimeenpantua Suomen laissa.

Herra puhemies! Ei ole liioittelua sanoa, että kysymys on vuosikymmenen merkittävimmästä Suomen tekijänoikeusjärjestelmän modernisointihankkeesta. Nyt on varmistettu, että edessänne oleva ja valiokuntiin käsiteltäväksi tuleva hallituksen esitys täyttää direktiivin vaatimukset ja sen hengen. Kun saamme nämä muutokset tehtyä, on katsottava eteenpäin ja pidettävä huolta siitä, että se palvelee niin tekijöitä, oikeudenhaltijoita kuin erilaisia käyttäjiä digitaalisen ympäristön haasteessa. Digitaalinen ympäristö kehittyy pikavauhtia, ja tämä lakipaketti on välttämätön pohja uusien teknologioiden käyttöönotolle.

Jos kuitenkin jotain muutostarpeita eduskuntakäsittelyssä havaitaan tai jos joitain perusteluja tulisi jollain tavalla täydentää, opetus- ja kulttuuriministeriö on täydessä valmiudessa tukemaan ja auttamaan tässä prosessissa. On meidän kaikkien intressissä, että monimutkaisuudestaan huolimatta tekijänoikeuslain muutokset ovat aina perusteltuja ja mahdollisimman helposti tulkittavissa.

Tekijänoikeuslain vastuuvaliokunta on sivistysvaliokunta, johon tämä esitys lähtee tämän lähete keskustelun jälkeen. Lisäksi perustuslakivaliokunnalta pyydetään lausunto erityisesti uuden 6 a luvun vuoksi, jossa käsitellään verkkosisällön jakopalveluita.

Arvoisa puhemies! Tämä on viimeinen hallituksen esitys, jonka annan eduskunnalle tiede- ja kulttuuriministerinä. Tämä on viimeinen täysi päiväni tässä virassa [Timo Heinonen: Toistaiseksi!] — Toistaiseksi, edustaja Heinonen, hyvä havainto! — ja viimeinen virkatehtävä opetusministeriön ministerinä. Huomenna tähän tehtävään nousee kansanedustaja Petri Honkonen.

Haluan tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, kiittää kaikkia yhteistyökumppaneita, ennen kaikkea teitä kansanedustajia tästä hyvästä yhteistyöstä 11 kuukauden, lähes tasan 11 kuukauden, vajaan vuoden matkan aikana. Erityisesti kiitän sivistysvaliokuntaa erinomaisesta yhteistyöstä ja sivistysvaliokunnan puheenjohtajistoa.

On ollut hienoa tehdä töitä suomalaisen sivistyksen, urheilun, nuorten, uskonnollisten yhteisöjen ynnä muiden hienojen opetusministeriön toimijoiden kanssa tässä yhdessä virkakunnan kanssa ja yhdessä kaikkien niitten värikkäitten kenttien kanssa, mitä tässä tehtävässä on ollut. Tämä on ollut nuorelle miehelle suuri etuoikeus, ja olen nauttinut, jos en, puhemies, jokaisesta päivästä niin lähes jokaisesta päivästä tässä tehtävässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja kiitoksia myös ministeri Kurviselle, onnea uusiin tehtäviin. — Ja nyt keskusteluun, edustaja Petelius. [Puhujan mikrofoni ei avaudu]

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

— Nyt ei vielä kuulu. Painakaa pidempään. [Edustaja Heinonen auttaa mikrofonin avaamisessa.]

17.47 Pirkka-Pekka Petelius vihr: No niin. Kiitos, edustaja Heinonen!

Ihan alkuun, arvoisa puhemies, värderade talman, haluan kiittää hallitusta tästä tärkeästä lakiesityksestä. Sivistysvaliokunnan jäsenenä haluan todeta muutaman asian. Tekijänoikeuksien perusajatushan on, että kun joku luo jonkin teoksen — on se sitten taulu, elokuva, musiikkikappale tai jopa tieteellinen julkaisu — hänellä itsellään on, tietyin rajoituksin, oikeus päättää luomansa teoksen käytöstä. Ja tämän lakiesityksen tarkoituksena on vahvistaa muun muassa suomalaisten taiteilijoiden tekijänoikeuksia digiaikana uudenaikaisessa alustatalouden maailmassa.

Muutama sana kuitenkin kulttuurin ja taiteen tekijöiden näkökulmasta. Luovat alat muodostavat 4,4 prosenttia Euroopan bruttokansantuotteesta ja työllistävät peräti 7,6 miljoonaa ihmistä. Tekijänoikeudet ovat siis tärkeä osa luovan alan ammattilaisten toimeentuloa. Tekijänoikeudet pitää turvata myös näillä digitaalisilla alustoilla, jotta kulttuurin ja taiteen tekeminen olisi kannattavaa tulevaisuudessakin.

Ihan ensimmäiseksi haluan todeta, että on tärkeää, että esimerkiksi musiikkia ja elokuvia hyödyntävät alustapalvelut itse valvovat tekijänoikeuksien toteutumista ja maksavat tekijänoikeuskorvaukset sisältöjen alkuperäisille tekijöille, eikä näin ollen tekijöiden itsensä siis tule joutua olemaan vastuussa teostensa käytön valvonnasta.

Toisekseen, kun EU säättää direktiivin, jonka tarkoituksena on vahvistaa taiteilijoiden asemaa suhteessa digimaailman jätteihin, tämä direktiivi minun mielestäni pitää panna toimeen Suomessakin niin kuin se on kirjoitettu ja tarkoitettu. Ei ole tarkoituksenmukaista esimerkiksi sananvapauden vedoten vesittää direktiivin tarjoamaa suojaa tekijöille, sillä sehän asettaisi suomalaiset tekijät monia eurooppalaisia kollegoitaan huonompaan asemaan eikä näin ollen edistäisi EU:n tavoitetta sisämarkkinoiden sääntelyn yhtenäisyydestä. Tällä on tarkoitus turvata sisämarkkinoiden reiluus, oikeudenmukaisuus ja toimivuus.

Arvoisa puhemies! Onkin tärkeää, että tällä lakiesityksellä vahvistetaan korkeatasoista tekijänoikeuksien suojaa kulttuurin, taiteen, tekijöille ja luodaan näin yhtenäinen malli teosten ja muun suojatun aineiston hyödyntämiselle. Se, jos mikä, on niin itse tekijöiden, teoksesta nauttivien käyttäjien kuin suomalaisen kulttuurinkin etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.51 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tätä lakipakettia on todella odotettu pitkään, ja tämä on ollut vaiherikas polku, ja kiitos ministerille siitä, että nämä paketit ikään kuin erotettiin toisistaan. Siinä ensimmäisen version kohdalla kuulin itse paljon sidosryhmiä, ja tulee muistaa myös tutkimus- ja tiedemaailma, jota tämä koskee suuresti. Kritiikki oli valtava tätä ensimmäistä versiota kohtaan, ja ehkä hieman se huoli on, että mitä osia sieltä toisesta osuudesta vielä sitten kuljetetaan mukana, koska siellä on sellaisia kritiikinalaisia kokonaisuuksia.

Ja sitten ehkä mietityttää myös tämä e-lainauskorvausosuus, joka nyt on punottu sinne toiseen osioon, ja kuitenkin meillä on se tilanne, että valtiovarainvaliokunta on tähän osoittanut resurssit ja rahat, eli eduskunnassa on tahtotilaa tämä korjata. Se edellyttää tosiaan sitä lakimuutosta, mutta nyt jos se tulee osana sitä toista pakettia ja kokonaisuutta ja me ei oikein tiedetä sen aikataulua, niin tässä vaarana on, että se tosiaan viivästyy pahasti. Eli

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

voisiko mitenkään olla ajateltavissa, että se e-lainauskorvausosio sieltä erotettaisiin ikään kuin omaksi osuudeksi? Tämä varmaan on semmoinen asia, jota me tullaan myös sivistysvaliokunnassa pohtimaan, koska tässä on niin vahvaa tahtoa myös eduskunta tähän osoittanut, mutta jos ministeri tähän pystyisi vastaamaan.

On tosi tärkeää, että tämä kokonaisuus, joka meille nyt tulee käsiteltäväksi, on nimenomaan tekijälähtöinen, tekijäystävällinen, ja tästä ihan varmasti valiokunnassakin tullaan pitämään kiinni. Ja aivan niin kuin täällä on jo todettu, niin näinhän se on, että sekä taiteilijat että tutkijat ovat melko voimattomia näiden valtavien ylikansallisten digijättien ja yritysten edessä, ja on tärkeää, että me puututaan tähän myös lainsäädännöllisin keinoin. On siis erittäin hyvä, että tämä kokonaisuus on erotettu kahteen osaan.

Mutta kyllä tämä prosessi minun mielestäni osoittaa myös sellaista huolta tästä suomalaisesta lainvalmistelusta, ja sitä me ollaan myös valiokunnassa käsitelty. Onko tosiaan niin, että me ollaan tarpeeksi hyvin resursoitu meidän lainvalmistelutyö? Eli tässä kokonaisuudessa ministeriössä lainvalmistelijat ovat olleet äärimmäisen tiukoilla, ja tässä puhutaan vielä kokonaisuudesta, joka on massiivinen ja monimutkainen ja edellyttää erityisosaamista, niin että ajattelisin, että kyllä tämä on lainvalmistelun ja ihan demokratiankin kannalta ihan oleellinen kysymys, että millä tavalla me resursoidaan meidän lainvalmistelutyö sillä tavalla, että se loppujälki on sitten huolellista ja hyvää ja etteivät ihmiset myöskään uuvu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Risikko.

17.54 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää ministeriä. Taitaa olla niin sanottu viimeinen hallituksen esitys tässä vaiheessa, tässä ministeripestissä, ja toivotan teille paljon, paljon suojelusta seuraavassa ministeritehtävässä.

Mutta nyt me käsittelemme täällä tätä tekijänoikeuslakia. Lakiehdotushan pohjautuu Euroopan unionin DSM-direktiiviin, jonka tavoitteena on edistää muun muassa digitaalisen teknologian käyttöä sekä teosten rajat ylittävää käyttöä. Lisäksi toimeenpannaan verkkolähetysdirektiivi, jolla edistetään televisio- ja radio-ohjelmien laajempaa levitystä. Uudella direktiivillä jäsenmaiden tekijänoikeuslainsäädäntöä mukautetaan muutoksiin, joita digitaalinen toimintaympäristö aiheuttaa sisällön luojille, levittäjille ja kuluttajille. Pyrkimyksenä on turvata tekijänoikeudet ilmaisunvapautta tai muita perusoikeuksia rajoittamatta. Ja kysymyshän tässä on sananvapauden ja omaisuuden suojan tasapainon säilyttämisestä.

No, kuten täällä on kerrottukin, ensimmäinen versio, joka lähti lausunnoille, keräsi valtavasti negatiivista palautetta. Lausuntopalautteen analysoinnin jälkeen tehdyn kokonaisarvion perusteella päätettiin sitten jatkovalmistelussa poistaa osa esitetyistä lainmuutosehdotuksista kokonaan ja osa siirtää tästä esityksestä erilliseen, myöhemmin valmisteltavaan hallituksen esitykseen. Koska esitys muuttui merkittävästi lausuntokierroksen jälkeen, useat tahot katsoivat, että esitys olisi tullut laittaa vielä uudelleen lausuntokierrokselle, mutta näin sitten ministeri ei kuitenkaan toiminut. Eli toivoisin, että ottaisitte tähän kantaa, miksi näin ei tehty. Koska tämä on nyt jo myöhässä, niin pieni lisäaika ei olisi tässä nyt mitään vaikuttanut.

Kun lakiehdotus nyt on annettu eduskunnalle, on tärkeää, että meillä sivistysvaliokunnassa on aikaa ja voimme perusteellisesti käsitellä tämän ehdotuksen. Tämä edellyttää

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

myös kattavaa kuulemista, ja olemme sitä jo suunnitelleet ja eräällä lailla jo tänään käynnistäneetkin ennakoivasti.

Tekijänoikeus suojaa ja edistää luovan työn tulosta. Tekijä on työstä palkkansa ansainnut. Lain tehtävänä on myös edistää uusien teosten tekemistä ja kannustaa investointeihin. Suomen tekijänoikeuslaki on verrattain vanha, sillä se on jo 1960-luvulta. Olisikin mietittävä, olisi harkittava, pitäisikö arvioida tekijänoikeuslain kokonaisuudistuksen tarvetta, missä voitaisiin selventää lain systematiikkaa ja arvioida kansallisia muutostarpeita. Tämä arvio olisi mielestäni tehtävä.

Valiokunnan on myös tarkasteltava tekijänoikeuslain muuttamista siitä näkökulmasta, että onhan esityksessä myös riittävästi huomioitu niin sanotusti tavallisen ihmisen näkökulma. On myös tärkeää, että tekijänoikeuslaki kohtelee tekijänoikeutta teknologianeutraalisti, jotta muuttuneen tietoyhteiskunnan ja digitalisaation edellyttämiin tarpeisiin voidaan vastata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Heinonen.

17.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, totesitte: joka tekee eniten, saa vähiten. Tänään meillä on käsittelyssä tekijänoikeuslain uudistaminen, joka on ollut vähän niin kuin tietynlaisessa konkelossa, ja nyt se on tänne saatu. Tekijänoikeussuojaa halutaan vahvistaa taiteen ja kulttuurin tekijöille, ja kyllä se yksinkertaisesti on niin, että jos tehdystä työstä ei saa elantoa, edes jonkinlaista korvausta, niin ei meillä silloin uutta taidettakaan synny. Sen takia tätä lainsäädäntöä on tärkeä vahvistaa ja uudistaa muuttuvassa maailmassa, kun olemme siirtyneet internetin ja sähköisen maailman puolelle.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko toi esille tämän lausuntokierroskysymyksen, ja itse asiassa se oli oikeastaan ainoa sellainen huomio, jonka itse olin myös ylös kirjannut, ja kysyisin ministeriltä tätä ratkaisua. Olen samaa mieltä puheenjohtaja Risikon kanssa, että vastaukseksi ei riitä se, että olemme myöhässä, vaan nyt tässä voi käydä niin, että tämä työ on sitten eduskunnassa hivenen raskaampi tai aika paljonkin raskaampi, kun tämä lausuntokierros tietyllä tavalla käydään kuulemisen kautta, ja se saattaa aiheuttaa myös tätä korjaustarvetta enempiäkin. Aikanaan itsekin sain sivistysvaliokunnassa mukana olla, ja silloin tehtiin pienempiä korjauksia. Tämä digitalisaatio ei ollut silloin vielä tässä vaiheessa kuin se nyt on. Nyt nämä pitää tehdä.

Mutta, arvoisa puhemies, oikeastaan se, miksi halusin vielä tämän puheenvuoron pitää, on se, että tämä on ministeri Kurviselle nyt toistaiseksi viimeinen lakiesitys kulttuurista, tieteestä ja taiteesta vastaavana ministerinä. Olette ollut kovassa paikassa, saanut välillä rapaa ja välillä ihan aiheestakin, [Naurua] mutta olette myös saanut kiitosta. Tiukan paikan ministerinä olette ollut, ja onhan teidän aikanne ihan kohtuullisen hyvää urheilumenes-tystäkin tullut. Mutta haluan kiittää teitä työstä urheiluministerinä, kulttuurista, tieteestä ja taiteesta vastaavana ministerinä ja toivottaa teille onnea eteenpäin ja toivottaa myös teidän seuraajallenne, edustaja Honkoselle, vähintäänkin yhtä hyvää menestystä ja ehkä vähemmän kuraa kuin edeltäjä on tiukoissa paikoissa joutunut kestäämään.

Mutta teidän tuleva salkkunne tulee olemaan maa- ja metsätalousministerin salkku. Ja sinne sopii tämä sama toteamus: joka tekee eniten, saa vähiten. Toivon, ministeri Kurvinen, että pidätte tämän mielessänne myös uudessa ministeriössä ja huolehditte siellä osaltanne, että jos nyt taiteen tekijät tulevat tämän tekijänoikeuslainsäädännön kautta saamaan hieman enempi, niin kun aikanaan kiitämme teitä sitten maa- ja metsätalousministerin teh-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

tävän viimeisestä esityksestä, niin se huolehtii osaltaan siitä, että suomalaisen ruoan tuottaja saa enemmän eikä niin kuin tällä hetkellä vähemmän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

18.01 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Todellakin tämä tekijänoikeuslainsäädännön ajantasaistaminen sen mukaan, mitä tämä direktiivi vaatii, on varmasti erittäin haastavaa. Jos nyt vähän muistellaan menneitä, aikanaan kansanedustaja Mikko Alatalo täällä erittäin ansiokkaasti huolehti siitä, että tekijänoikeudet saadaan sille tasolle kuin esittävät taiteilijat tarvitsevat ja että yleensä taiteen tuottaminen sille esittäjälleen antaa, että ne tekijänoikeudet ovat sellaiset ja se hyöty jää niin, että se taiteilija itsekkin saa sitä jotakin. Nimittäin nämä suuret ylikansalliset toimijat, tämä digitaalinen markkina ja nämä nykyiset digitaaliset välineet, millä välitetään viihdettä ympäri maailmaa silmänräpäyksessä, varmasti pyrkivät haalimaan kaiken itselleen ja ottamaan sen taloudellisen hyödyn siitä niin, että se esittävä taiteilija jää siinä ihan mopen osalle. Jos saa jotakin, niin on hyvä näinkin, että saa, mutta on aivan erinomaista, että ministeriö on jämäkästi hoitanut tätä asiaa niin, että lausuntokierros tästä laista on käyty perusteellisesti läpi ja on järjestetty riittävä määrä kuulemisia. Ja kun se 1 800 sivun mittainen palauteryöppy on teille tullut tämän asian tiimoilta, on erittäin ansiokasta, että se on tullut todella hyvin käsiteltyä ja asianosaisia on kuultu aidosti. Tämähän on ollut koko tämän länsimaisen yhteiskunnan yksi hienoimpia asioita, että asianomaisia kuullaan, ja se on myös vaikuttanut tämän lainsäädännön sisältöön. Se on aivan erinomaista.

Hieman minua hymyilyttää, arvoisa puhemies, tämä Euroopan unionin julmistelu, että nyt, kun on rikkomus, saattaa joutua joku vaikka kirkon eteen häpeäpaaluun kiinni, jos joku direktiivin valmistelu ei ajoissa mene. Voisin ystävällisen viestin lähettää sinne Leyeinin komissiolle, että kun he itse ovat... Jos kerran toisilta vaatii sitä, että pitää noudattaa sovitteja menettelytapoja, niin olisiko kohtuullista, että komissio itse joskus rupeaisi noudattamaan Euroopan unionin peruskirjaa? Nythän sinne on mätetty rahaa, otettu velkaa, mikä on vastoin Euroopan unionin peruskirjaa. Samoin on tehty sellaisia tekoja, että on jäsenmaille jaettu vastuita toisten veloista, mikä sekin on kielletty. Että pata kattilaa soimaa, musta kylki kummallakin. Mutta kyllä nämä komission tekemät älyttömät direktiivien ja olemassa olevien perussääntöjen rikkomiset ovat sen verran vakavia, että minä kyllä Leyeinin porukkana ja komissiona pitäisin suuni kiinni näistä tällaisista vähäisistä muutaman direktiivin implementointiviiveistä, jotka todellakin ovat ihan käytännön syistä aiheutuneita. Toivoisin, että komissiokin joskus katsoisi peiliin. En sitä kyllä usko, että katsoo, kun viimeaikaisista tapahtumista juuri luin eilisiltana, että uutta elvytyspakettia taas ollaan tekemässä ja sieltä ilmeisesti tulee taas uusia peruskirjan rikkomuksia. Mutta se on eri asia ja eri murhe se.

Mutta kiitoksia todellakin ministeri Kurviselle tästä kulttuuriministerin erinomaisen vaativasta tehtävästä. Rapaa on välillä varmaan tullut silmillekin, mutta toisaalta pitää muistaa, että se mikä ei tapa, myös vahvistaa ja antaa elämälle uskoa siitä, että pystyy kovistakin paikoista selviämään. Näin lopuksi voisin todeta, että kun te siirrytte nyt tuonne maa- ja metsätalouden puolelle, niin Rooman vallan aikana oli semmoinen sanonta, että kansalle pitää järjestää leipää ja sirkushuveja. Te olette nyt oman ministeriaikanne alussa järjestäneet kansalle näitä sirkushuveja, ja nyt sitten, kun lähдете tälle leipäpuolelle menemään, se on pikkusen vaativampi homma, koska siinä on kysymys siitä, niin kuin sa-

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

notaan ihan isossakin kirjassa, että ihmisille pitää olla ravintoa ja leipää, siis fyysistä leipää elämän tarpeisiin ja henkistäkin leipää, totta kai. Toivon teille tässä uudessa tehtävässä hyvää menestystä, korkeimman varjelusta ja nimenomaan sitä, että pidätte sitä korkeassa kunniaissa. Kun olettekin maaseutukaupungista Pohjanmaalta tuleva kansanedustaja, niin ymmärrätte hyvin sen, että leipää pitää olla ihmisille pöydässä tarjolla. Nimenomaan uskon siihen, että teille on se sydäntä lähellä, että se leipä on kotimaista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Kurvinen, nykyisessä tehtävässä ilmeisesti viimeinen puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.05 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Arvoisa herra puhemies! Pitää paikkansa. Kiitos tästä elävästä, hyvästä keskustelusta — vastaan kysymyksiin.

Ensinnäkin tämä edustaja Heinosen ja edustaja Risikon esiin nostama: miksei uutta lausuntokierrosta? Katsoin, että sille ei ole tarvetta kahdesta syystä. Ensimmäinen on toki tämä kiireisyys eli se, että olemme tässä rikkomusmenettelyssä. Se on vain tosiasia ja aika pitkäksi mennyt, ja komission harkintaan vaikuttaa se, miten tämä viedään eteenpäin, ja sekin vaikuttaa siihen harkintaan, että tämä on nyt kuitenkin tuotu jo parlamenttikäsittelyyn tänne meidän omaan eduskuntaan. Mutta toinen syy tähän oli se, että tämä on ollut poikkeuksellisen vuorovaikutteinen ja avoin prosessi. Eli emme ole lausuntokierroksen jälkeen vain ministeriössä muuttaneet tätä hallituksen esitystä ja heittäneet sen tänne, vaan olemme järjestäneet useita pyöreän pöydän tilaisuuksia. Järjestimme vielä alkuvuodesta tällaisen infon ja keskustelutilaisuuden, mitä muutoksia tulee. Tavallaan ei ole sellaisia avonaisia kysymyksiä, joihin mielestäni olisi tarvittu uutta lausuntokierrosta. Se olisi ollut kuukausien viive, ja tietäen eduskunnan kesätaun, tietäen sen, että meillä on erittäin paljon hallituksen esityksiä tulossa viimeisille valtiopäiville, niin tämä olisi saattanut jopa viivästyä tämän vaalikauden yli, ja tein sen ratkaisun, että hyvää lainvalmistelua ja hyvää avointa demokratiaa toteutuu ihan näillä menettelyillä, mitä on tehty, kun tässä on ollut niin voimakas dialogi näitten eri kenttien välillä.

Edustaja Honkasalolle: mitä kuljetetaan mukana? Tässä tulee varmasti useampi korjaussarja tekijänoikeuslakiin, ehkäpä jopa se kokonaisuudistuskin, ja en nyt lähde ottamaan siihen kantaa. Mutta se, mihin otan kantaa erikseen, on tämä e-lainauskorvaus. Eli nyt kehysriihessä hallitus varasi tuleville vuosille rahan tähän e-lainauskorvaukseen, että myös äänikirjoista kirjailijat saavat säällisen lainauskorvauksen, mutta haasteena on, että sitä lainsäädäntöä täytyy muuttaa, kun ei korvata fyysisten kappaleitten lainaamista vaan ikään kuin äänen kuulemista. Asiassa asetetaan selvityshenkilö, ja olen antanut tehtäväksi, että selvitys pitäisi laatia hallituksen esityksen muotoon, jolloin se olisi mahdollisimman nopeasti tuotavissa eduskuntaan, ehkäpä jo tällä vaalikaudella tai sitten heti ensi vaalikauden alussa. Tämähän ei ole mitenkään poliittisesti riitainen asia, eli en pidä ihan katastrofina sitä, vaikka tämä menisi ensi vaalikaudelle — se voisi olla vaikka seuraavan hallituksen ensimmäisiä hallituksen esityksiä.

Edustaja Honkasalo on ihan oikeassa siinä, että meillä on erittäin ohuet resurssit lainvalmisteluun kaikissa ministeriöissä ja erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriössä tekijänoikeuksien valmisteluun. Se on ollut iso ongelma, ja on haastavaa saada näin monimutkaiseen, tiettyä erityisosaamista vaativaan lainsäädäntöön valmistelijoita, kun ne huiput ovat aika paljon yksityisellä sektorilla ja sitä kautta esteellisiä työtä tekemään.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Mutta arvoisa puhemies! Kieltämättä edustajien kiitokset lämmittävät sydäntä. Mukava saada teiltä kaikilta kiitoksia, yli hallitus—oppositio-rajan — kiitoksia erityisesti opposition kansanedustajien kiitoksista. Minusta toimivaan parlamentarismiin kuuluu, että keskustellaan opposition kanssa, ja haluan uudessa tehtävissänikin olla avoin opposition suuntaan, ja yhdessä yritetään tehdä parempaa Suomea. Erityiskiitokset vielä vaalipiirin maakuntakollegalle, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolle erinomaisesta yhteistyöstä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puheenjohtaja edustaja Risikko vielä puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.08 Paula Risikko kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä tästä e-kirjojen lainaamisesta.

Siitähän ei todellakaan ole mitään poliittista erimielisyyttä — me ollaan kaikki sitä mieltä, me ollaan valiokunnassakin moneen kertaan se sanottu — mutta nyt meille on ilmennyt se, että siellä ei olekaan lainsäädäntöperustaa, ja minä olen vähän hämmästynyt ja me ollaan tänään vähän myöskin edustaja Honkasalon kanssa hämmästelyä sitä, kun tänä päivänä ilmeni — ja niin kuin ministeri itsekin totesi — että sieltä puuttuu lainsäädäntö taustalta. Meidän saamiemme tietojen mukaan se on aika pitkälinen juttu, eli se ei ole ihan yksinkertainen asia. Minä vaan mietin, että kuinka hallitus menee antamaan rahaa sellaiselle, jolle ei ole lainsäädäntöä. Tekö ette katsoneet sitä riittävästi? Me ollaan täällä tietysti buustattu sitä rahaa, mutta teilläkö ei ollut tietoa, että siellä ei ole taustalla lainsäädäntöä, joka liittyy nyt tähän tekijänoikeuteen nimenomaan, tähän tekijänoikeuslainsäädäntöön, ja jos se nyt avataan, niin minkä ihmeen tähden te ette nyt sitä tehnyt tähän, kun siihen on rahatkin varattu ja kun laki auki?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, ja ministeri Kurvinen vielä.

18.09 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Herra puhemies! Vastaan näihin hyviin ja tärkeisiin kysymyksiin — minulla on niihin kaikkiin vastaukset.

Kyllä tiesimme sen, että lainsäädäntöpohjaa ei ole olemassa, ja nyt yritetään mahdollisimman nopeasti se lainsäädäntöpohja saada valmiiksi. Meillä on siinä erinomainen asiantuntija, joka valitaan selvityshenkilöksi ja tosiaan toimeksianto on se, että ei tehdä mitään sellaista yleistä selvitystä tai mietintöä vaan kirjoitetaan se hallituksen esityksen muotoon.

Nyt sitten käydään vähän niin kuin kilpailua ajan kanssa. Ja voin sanoa eduskunnallekin sen, että se riippuu nyt myös tämän paketin käsittelystä: mitä nopeammin tämä direktiivipaketti, joka on pakollinen asia, saadaan käsiteltyä, sitä nopeammin me saadaan tämä e-lainauskorvausta vaativa seuraava esitys tänne taloon sisään. Itse toivon todella, että saisimme vielä tällä vaalikaudella sen tänne sisään ja sitä kautta ne korvaukset juoksemaan, mutta tietysti, kun tiedän, mikä on aikataulu, mitkä ovat haasteet ja miten huolellista lainvalmistelua lakien säätäminen vaatii, se voi mennä myös ensi vaalikauden alkuun.

Ja syy siihen — vielä kolmas kysymys — miksi ei tämän paketin yhteydessä: Se olisi viivästyttänyt tätä, ja tein sen ratkaisun, että vain direktiivin vaatimat muutokset plus se näyttelijöitten aika pienekkö muutos. Tämä olisi ollut isompi muutos, viivästyttänyt tätä. Uskon, että olisimme saaneet sitten sakot EU:lta, ja halusin asiasta vastaavana ministerinä välttää sakot EU:lta.

Pöytäkirja PTK 46/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt on keskustelu päättynyt... Ai, edustaja Risikko. — Ei tullut tänne näkyviin. [Paula Risikko: Se näkyi kyllä jonkin aikaa, mutta sitten se hävisi sieltä jostain syystä.] — No, nyt on puheenvuoro teille.

18.11 **Paula Risikko kok:** Kiitos oikein paljon. — Joo, minä ymmärrän oikein hyvin tämän, että se olisi viivästyttänyt tätä asiaa, mutta siitä huolimatta minä olen vähän hämmennyt siitä, jos se on tiedetty siellä ministeriössä ja se vasta nyt sitten kerrotaan, että siihen tarvitaan se lainsäädäntömuutos. No, sitähan tietysti pitää edistää, ja se on erittäin hyvä, että ministeri jättää sen nyt tekeille, että siellä pitää sitä tehdä. Meillä ei ole minkäänlaista poliittista erimielisyyttä tästä asiasta. Kaikki haluavat, että näistä e-kirjoista pystytään niitä lainauskorvauksia maksamaan, ja niihin on rahatkin, ja me ollaan joka ikisessä budjettilausunnossa tästä mainittu. Toivon todella, että rivakasti tehdään sitä lainsäädäntöä, että se saataisiin nyt vaikka tähän sitten mukaan, jos se vain olisi mahdollista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 29.4.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 18.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola